

Jekamba maifu Pol yanga Korinik lindanjik or kayeri

¹ An Pol anira. An aposel Krai Jisashi nira. Avui Wasilaka orhinjik anin or kamashirik apose-lik amu nara. ² Sostenes nir nga nakrem Jisasin hishindiya ma ri. An or nga shi lihi jekamba kason jir Avui Wasilakahi ma sios Korinik lindanjik amu kayenduwa. Jir nga ma ol yanga apsham apshamhik fehe nga Avui Wasilaka or kamashihindak orhi ma indingak jimu nanduwa. Uhu Krai Jisas miandok or hari nombo orok Avui Wasilakahi misokomek jivi indingak jimu nanduwa. Uhu orin ji lotu uhu hi Jisas Kraishik orin jimu beten unduwa. Nir amber yanga apsham apshamhik fehe ma amber Wasilaka nihi ortonom ni lotu unda nir. ³ Jirnjik Avui Wasilaka nihin a sawenak or nga Wasilaka nihi Jisas Krai nga waprupshi frihi nga waphimbiji frihi nga fri halashinak jihik si naka.

Pol Avui Wasilakan armesarmek or mbari

⁴ Avui Wasilaka waprupshi orhin yelndam jirin or haha or mbashirik Krai Jisas jiji farniyik miandok hari ri. Unda osik oson a hishihi Avui Wasilaka anhin ermbe ermbe armesarmek amu mbanduwa. ⁵⁻⁶ Mberem ushiwak? Avui Wasilaka kwambu orhi jirin or hashihindak lerawu orhin amber hom arme mendek jimu landuwa. Mashu orhin armesarmek jiji hishiyarihi mashu oson os jimu sawenduwa. Mbele mbele ol jiji unda ondo

olmu mukunduwa, mashi Kraishi os mas jirin ni sawendari oso omendinga sir, karem olmu mukunduwa. ⁷ Lerawu Avui Wasilakahin ji lakmbaha kwambu orhin jirin angop or harakoshihinda osik lerawu orhin armek landa jir. Uhu Wasilaka nihi Jisas Kraisi indik or takwa wolo oson er jimu nikishinduwa. ⁸ Or avak kwambu orhik jirin or jelyashinak kwambuk ji sitambanaha os or takwa wolo oson ji nikishika. Unak os or tawa wolo mbeek musa las jihik nanak or heyekwa ambu sir. ⁹ Avui Wasilaka jirin or kamashihindak jikisi orhi Jisas Kraisi Wasilaka nihi oto nga nakrem jimu sinduwa. Avui Wasilaka mbele mbele ol or ukmbaha nor mbanda erem er unda ri. Mbeek mbafirimbanda ambu ri.

Ma ol yanga Korinik linda ondo li anakoroho mbeek wavu namtaskop hishiri ambu lir

¹⁰ Jisasin hishindiya ma jirin, ji misi. Kwambu Wasilaka nihi Jisas Kraishik jirin a sawehe namu mbanduwa. Jir amber wavu namtaskop ji hishihi mashin ji mbaka. Avak ji anangriaha ji anakoroho jihi jihik ji siwa hala. Jihi ambek ji anavatoloho ji sika. ¹¹ Jisasin hishindiya ma jirin, ma ol Kloe oso nga nakrem linda ondo li taha li sawerik a misiri, jir jihi ambek jimu anangrianduwa. ¹² Mashi os a misiri jihi ambek ji anangriaha ji mbari karem, jihi lal karem mbanda jir; ♦An Polin a tiyanda nir. ♦Uwak lal karem mbanda lir; ♦An Apolosin a tiyanda nir. ♦Hovok lal karem mbanda lir; ♦An

Pitan a tiyanda nir. ♦ Hovok lal karem mbanda lir, ♦ An Kraisin a tiyanda nir. ♦

¹³ Os erem ji uwa, sios Kraishi os jimu kavak nanduwa. Sios maome Kraishi sir. Jir mbeek nindi nindik ji korondahi ambu sir. Wa, mberem ji hishindu? An Pol jirin a jivinakurik miandok a hari on? Wahau. Krai Jisas ortonom jihi farniyik miandok hari ri. Jir anin ji hishindiyaha fak layiri oj? Wahau. Jiasin ji hishindiyaha fak layiri jir. ¹⁴ An os jir nga na liri wolo Krispus fre Gaius nom fak a tolofaleri nir. Mbeek ma anandi lal nga nembes. Os ma mushak fak a tolofalendakop jir karem mbawa jir, ¹⁵ ♦ An Polin a hishindiyaha fak a layiri nir, ♦ karem mbaha jihi ambek anakorowa jir. Hako an mbeek ma mushak fak a tolofaleri ambu nir. Unda osik Avui Wasilakan armesarmek amu mbanduwa. ¹⁶ Hako ma lal ol er nga na fak a tolofaleri ondon a hishawa, Stefanas nga orhi ma ondo nom. A hishiwa ma anandi lal nga nembes. ¹⁷ Krai mashi orhin a sawekmbaha or mbashirik a iri nir, mbeek man fak a tolofalekmbaha nembes, wahau. An mbeek hishiyarinda ma misambik fehe ondo hom mashin armek a sawenak ji misihi ji mba, ♦ Ma roto hishiyarinda nga nor naha mashin armek sawenda toria, ♦ karem ji mbakmbaha na sawenda ambu nir, wahau. Os erem a sawe nahi, mashi os a sawewa oso mbeek hulaima nokopman jelyakwa ambu sir. Hako an Krai hulaima nokopman or jivinakurik miandok or hahanda oso nom a sawenda nir. Unak mashi oson li misindiyakmbahan.

1:12: Ap 18:24-28; 1 Ko 3:4
1 Ko 16:15

1:14: Ap 18:8; Ro 16:23

1:16:

Kwambu Avui Wasilakahi Kraishik nanda sir

¹⁸ Omendinga sir, ma ol mashi Avui Wasilakahin kumaifaha hik inda nombok sinda ma ondo karem mbanda lir, ♦ Mashi oso mbelenda ma mbanda mashi sir. Ma or miandok hahanda oto nirin jivinandahi ambu ri, ♦ karem mbanda lir. Hako nir mashi Avui Wasilakahin ni misindiyaha hevenik inda nombok sinda nir. Nir ni hishiwa karem, Jisas miandok or hahanda nombo orok Avui Wasilaka kwambu orhik nirin jivinari ri, karem nimu hishinduwa. ¹⁹ Mashi Avui Wasilakahi karem li kayehendari sir,

♦ Avak ma ol hishihi mba, ♦ An hishiyarinda ngashi nir, ♦ karem mbanda ma ondo hishiyarinda lihi oso avak a laha ermbekwa sir. ♦ *Aisaia 29:14*

²⁰ Ma misambik fehe ol hishiyarinda nga nanda ondo hishiyarinda lihi oso am si jelyashinak hevenik ikundal? Wahau. Mashi Moseshin sawenda ondo hishiyarinda lihi oso am si jelyashinak hevenik ikundal? Wahau. Misambik fehe ma ol mashin armek mbaha kwambu nga nanda ondo hishiyarinda lihi oso am si jeylashinak hevenik ikundal? Wahau. Avui Wasilaka angop or mukurik ji heyeri sir. Hishiyarinda misambik fehe mbeek man si jelyashinak hevenik ikwa ambu lir, wahau. Avui Wasilaka or ushihindak hishiyarinda misambik fehe hishiyarinda lihi oso mbelenda ma mbanda mashi hom osmu nanduwa.

²¹ Avui Wasilaka nirin or jivinakmbaha nor mbahanda nombo oso apsham er nahanda sir.

Mbeek nombo os nir ma misambik fehe ni hishihi ni yarikuri nombo orok or mbari ambu sir, wahau. Nombo oso karem, mashi jivi Jisashin ni sawenak ma li misindiyanak lirin or jivinakuri nom mbari sir. Hako ma ol mashi Avui Wasilakahin mblarnanda ma ondo nirin karem mbanda lir, ♦Ma rondo mbelenda mashin mbanda lir, ♦ karem mbanda lir. ²² Judama mamatar lihi Jisas miandok or hari oso mbeek lirin or jivinakwa ambu, karem hishinda lir. Lir os mashi nom li misi nahi, mbeek mashi oso ome, karem hishiowekwa ambu lir. Hako mbele mbele ma undahi ambu ondon li heyehe nom, mashi oso ome, karem mbanda lir. Judama ambu ondo mamatar lihi Jisas miandok or hari oso mbeek lirin or jivinakwa ambu, karem hishinda lir. Uhu lir ma ol hishiyarinda nga nawa ma misambik fehe li sawewa mashi nom li misikmbaha hishinda lir. ²³ Hako nir Jisas miandok or hahanda mashi nom ni sawenda nir. Uwak Judama mamatar lihi mashi nihin li misihi wavu lihi kavak si nawak mbeek Jisasin hishindiyananda ambu lir. Uwak Judama ambu ondo lir mashi os ni sawewan li misihi karem mbanda lir, ♦Mashi oso mbeek armek nawak ni misiwa kom. Ma rondo mbelenda ma mbanda hom li mbawa sir. ♦Karem li mbaha mbeek Jisasin hishindiyananda ambu lir. ²⁴ Hako ma ol Avui Wasilaka or kamanda ondo mashi os Jisas miandok or hari oson li misihi angop li hishiyarihi orin hishindiyananda lir. Judama nom nembes, Judama ambu nom nembes, evrembam mashi os Jisas miandok or hari orok Avui Wasilaka kwambu orhin korm-

bak or mukushirik li heyeri sir. Uhu angop li hishiyariri sir, Avui Wasilaka lirin or jivinakurik Kraisi miandok or hari oson. ²⁵ Ma misambik fehe lal karem hishinda lir. Avui Wasilaka or mbashirik Jisas miandok or hari oso mbeek lirin or jivinakwa ambu sir, oso mbelenda ma mbanda mashi sir, karem hishinda lir. Hako os erem or uri nombo oso osmu hishiyarinda orhi wasilakak nanda oson ma misambik fehen mukunduwa. Ma misambik fehe lal Jisas miandok or hari oson li heyehe li mba, ♦ Avui Wasilaka mbeek kwambu ngashi ambu ri, ♦ karem mbanda lir. Hako os erem or uri nombo oso osmu kwambu orhin mukunduwa.

²⁶ Jisasin hishindiya ma jirin, ji hishika. Mas mberem mberem ji narik Avui Wasilaka jirin or kamar? Mamatar jihi mbeek hishiyarinda nga narik or kamari ambu jir. Hovok mamatar jihi mbeek malakamak ji narik or kamari ambu jir. Hovok mamatar jihi mbeek hi nga ji naha mbele mbele nga ji narik or kamari ambu jir. ²⁷ Ma misambik fehe jirin li heyewa, jir hishiyarinda ngashi ambu, karem li mbanda ma jir. Hako Avui Wasilaka mu jirin kamara. Os erem or uri nombo oso osmu mukunduwa, ma ol hishiyarinda ngashi ondo hishiyarinda lihi oso mbeek lirin si jelyashinak hevenik ikwa ambu lir. Ma misambik fehe jirin li heyewa, jir malakama hom nanda ambu jir, karem li mbanda ma jir. Hako Avui Wasilaka mu jirin kamara. Mberem ushirik? Erem or ushinak malakama misambik fehe li heyehe karem li

mbakmbahan, ♦Kwambu nihi oso mbeek nirin si jelyashinak hevenik ni ikwa ambu nir, ♦karem li mbakmbahan. ²⁸ Ma misambik fehe jirin li heyehe li mba, ♦Rondo mbeek ma jivik li naha hi nga nanda ambu lir, ♦karem li mbanda ma jir. Hako Avui Wasilaka mu jirin kamara. Mberem ushirik erem or ur? Erem or ushinak avak li heyekrahakoroho li mba, ♦Os malakamak ni na nahi mo hiushamak ni na nahi, oso mbeek nirin si jelyashinak hevenik ni ikwa ambu nir, ♦karem li mbakmbahan. ²⁹ Mberem ushirik Avui Wasilaka erem or ur? Las avak misokome orhik hi jihin ji hauowenda ngashi, karem or hishiri osa. ³⁰ Avui Wasilaka jirin or ushihindak Krai Jisas nga nakrem jimu sinduwa. Lerawu os Krai lari orok hishiyarinda Avui Wasilakahi os nirin or jivinari oson kormbak ormu mukuri sira. Or ushirik misokome Avui Wasilakahik ma worna mak nimu nara. Lerawu os Krai lari karem. Maome orhin fleya hom or harik fi orhi si ngoroho kavakava os ni undan si yoko ermbeshihindak Avui Wasilakahi misokomek jivi mendek nimu nanduwa. ³¹ Mashi Avui Wasilakahi karem mbanda sir, ♦Avak ji mba, ♦An ma jivik a naha hishiyarinda nga na narik Avui Wasilaka anin kamari ri, ♦karem ji mbawa hala. Hako Avui Wasilaka orhinjik jirin masmas or waprushihi jirin or kamahanda oson ji hishihi ji rupshika, ♦

2

Pol Korinik linda man nombo os Jisas miandok or hahandarini or saweri

¹ Jiasin hishindiyaanda ma jirin, os maifu mendek jihik a tari wolo, an mbeek hishiyarinda ma sawendari hom mashi Avui Wasilakahin a sawekurik a hishiri ambu nir, wahau. Mberem ushirik? ² An os jir nga na liri wolo mashi os Jisas Krai miandok or hahandari oso nom a sawekmbaha na hishiri nir. ³ An os jir nga na liri wolo mbeek kwambu nga na nari ambu nir, wahau. Uhu lerawu oso am a lakundas mo, karem a hishihi na ajehe namu kwarnguarnara.

⁴ An mashin a saweri mbeek ma ol mashin armek li sawewak li misi li mba, ♦Ma roto mashin armek sawew te. Orhi mashin amu misikuwa.♦ Karem li mbakmbaha na saweri ambu nir. Os hishiyarinda ma misambik fehe li sawenda hom erem a sawerikop, oso mbeek si unak wavun ji tormblekurik nari ambu sir, wahau. Hako kwambu Masikome Avui Wasilakahi orok mashin a sawerik ji misihi wavun jimu tormblera. ⁵ Mberem ushirik erem a ur? A hishiri karem. Kwambu Avui Wasilakahi nom jirin si jelyashinak orin ji hishindiyaakmbahan. Hako hishiyarinda nombok mashin a sawenak orin ji hishindiyaakmbaha nembes.

Masikome Avui Wasilakahi hishiyarindan nirin handa ri

⁶ Ma lal mashi Avui Wasilakahin misindiyaha kwambuk sitambananda lir. Nir erem nanda ma ondon mashin ni sawewa wolo hishiyarinda Avui Wasilakahi orok ni sawenda nir. Unak yawur li misihi li heyekrahakorokmbahan. Hishiyarinda oso mbeek misambi torok fehe ambu sir. Uhu

oso mbeek malakama tol misambi torok fehe li hashihindak ni toloho ni sawenda ambu sir. Malakama ondo kwambu lihi oso lewas mendek nakwa sir. ⁷ Nir Avui Wasilaka hishiyarinda orhik ni sawenda nir. Os mbele mbele amber or u namber, os nirin or jivinakuri nombo oso orhikop si nashirik mbeek ma lar heyeri ambu sir. Oso mashin ni sawenda nir. Uhu nombo os or nga jipjip hevenik ni likwa nombo oson ni sawenda nir. ⁸ Avui Wasilaka hishiyarinda orhi os nirin or jivinakuri oso mbeek malakama misambik fehe tondo lal li heyekrahakorori ambu sir, wahau. Os li heyekrahakororikop lir mbeek Wasilaka nihi or hevenik fehe oton miandok li tirihi li mandingormeri ambu ri. ⁹ Hako mashi Avui Wasilakahi karem li kayehendari sir,

◆ Avui Wasilaka ma ol orin rupshinda ma ondon mbele las or ukmbaha nor mbahanda oso mbeek ma li heyeheli misikrahakorondahi ambu sir. Uhu mbeek oson li hishindahik nanda ambu sir. ◆ *Aisaia 64:4; 65:17*

¹⁰ Nombo os Avui Wasilaka man or jivinakuri oso mas wanyindari sir. Hako ter Masikome orhi mu nombo oson kormbak nirin mukura. Or mbele mbele amber heitakonda ri. Uhu wavu Avui Wasilakahi nga heyenda ri. ¹¹ Nir ma misambik fehe mbeek sunguwavu mahi os or hishiwan ni heyenda ambu nir, wahau. Ma oto masikome orhi or orhik sinda oto nom orvai heyenda ri. Unda hom erema. Nir mbeek Avui Wasilaka sunguwavu orhin ni heyenda ambu nir. Masikome orhi or orhik sinda oto nom orvai heyenda ri. ¹² Hako Masikome Avui Wasilakahi tor nihik sinda toto mbeek misambi torok fehe ambu ri, wahau. Avui Wasilaka nirin or hari ri.

Masikome orhi oton nirin or hashinak os Jisas Kraiss nirin yelndam or hahandan or mukushinak ni heyekmbahan. ¹³ Nir mbele mbele ol nirin yelndam or hahanda ondon ni sawenda nir. Hako mashi onson ni sawenda nombo oso mbeek ma tol misambik fehe hishiyarinda lihi nombo orok ni sawenda ambu nir, wahau. Masikome Avui Wasilakahi nom nirin or sauhawak nir nga ma ol Masikome Avui Wasilakahi ngashi ondon ni sawenda nir. ¹⁴ Ma ol Masikome Avui Wasilakahi ngashi ambu ondo mashi Avui Wasilakahin ni sawewa wolo, li krehe turamaranda lir. Mberem ushiwak? Lir mbele mbele jivi ol Masikome orhi sawenda ondon li misiwa, oso mbelenda ma mbanda mashi, karem mbanda lir. Hako nir mbele mbele jivi ol Masikome orhi sauhanda nombo orok ni hishiyarihi lerawun ni landa nir. ¹⁵ Uwa osik ma ol Avui Wasilakahi Masikome ngashi ondo nom mbele mbele ol Masikome orhi sawenda ondon armek heyekrahakoroho oweioweihayenda lir. Hako ma ol Masikome Avui Wasilakahi ngashi ambu ondo mbeek Masikome Avui Wasilakahi ngashi ma ondon oweioweihayendahi ambu lir. ¹⁶ Mashi Avui Wasilakahi karem li kayehendari sir.

◆Lawe mende avak Wasilaka sunguwavu orhin heyeye orin owesaweku? Wahau.◆ *Aisaia 40:13*

Karem li kayehendari sir. Hako nir Kraissin hishindiyananda ma nir, Kraiss os or hishinda hom ni hishinda nir.

3

Nir amber hom Avui Wasilakahi lerawun ni

landa ma nira

¹ Jisasin hishindiya ma jirin, an os maifuk jirin a taheyehe na liri wolo, jir mashi Jisashin akri mende ji misiri wolo sir. Uri osik mashin jirin a saweri mbeek ma ol Masikome Avui Wasilakahi ngashi ondon a sawendari hom a saweri ambu nir, wahau. An mashin jirin a saweri, ma misambik fehen a sawendari hom a saweri nir. ² Jikisi akri li wawa wolo, muku nom li hawak anda lir. Mbeek akwa malafun li hawak anda ambu lir. Unda hom jir erema. Os maifuk jir nga na liri wolo, os ji hishiyarikuri ambek a heyehe amu sawera. Mbeek mashi os a saweshinak ji hishiyarikurik nari ambu mashi oson a saweri ambu nir. ³ Hako ter ngana. Jir mbeek yawur ji hishikrahakorondahik nawa ambu jir. Jir mbele mbele os wavu jihik tasawa nom ji hishihi ji tiyawak a heyewa jir. Mberem ushiwak? Jir jihi ambek ma lawan ji antlaha ji wapkava hishihi jimu anangrianduwa. Os erem ji unda oso osmu mukunduwa, jir sunguwavu masi jihi si mbanda nombon er jimu tiyanduwa. ⁴ Uhu jir lal karem mbanda lir, ♦An Polin a tiyanda nir. ♦Uwak lal karem mbanda lir, ♦An Apolosin a tiyanda nir. ♦Os erem ji uwa nombo oso osmu mukunduwa, jir ma misambik fehe jir.

⁵ Jir yawur ji hishika. Apolos mberem nanda ma ri? An Pol, an mberem nanda ma anir? Shir nakrem lerawu Wasilakahin men shi landa shir. Wasilaka lerawun himu himuk or hashihindak lerawu oso men shi landa nombo orok Kraisin jimu hishindiyaanduwa. ⁶ Lerawu os shi landa

3:2: Hi 5:12-13; 1 Pi 2:2

3:3: 1 Ko 1:10-11

3:4: 1 Ko 1:12

3:5: Ap 18:4,11

oso nowen li landa hom nanda sir. An akwa sijin nowek a fakashirik Apolos ukun or tarmuhu ngorori ri. Ushirik Avui Wasilaka or urik akwa siji ondo olmu tunguarasara. ⁷ Uwa osik ji hishika. Ma or akwa sijin fakanda ma oto nga ukun tarmu ngoronda ma oto nga frir men lerawun landa ma vri. Frir mbeek fri unak akwa siji tunguarasandahi ambu lir, wahau. Avui Wasilaka nom or uwak akwa siji tunguarasanda lir. Unda osik ortonom ji hishindiyaka. ⁸ Ma or akwa sijin fakanda ma nga ukun tarmu ngoronda ma nga frir evrembam lerawu Avui Wasilakahin landa ma vri. Ushinak frir evrembam Avui Wasilaka lerawu frihi os fri landa landak or heyehewe wasan or hakwa vri. ⁹ Shir evrembam Avui Wasilakahin nowek lerawun landa ma shira. Uwak jir nowe orhi hom jimu nanduwa. Uhu aka orhi hom jimu nanduwa.

Lerawu Avui Wasilakahin landa ma ondo akan unda ma hom nanda lir

¹⁰⁻¹¹ Avui Wasilaka anin or rupshihi kwambu orhi oson anin yelndam or hashihindak armek a hishiyarihi akan unda ma hom a nanda nir. Uhu akan a ukwak wormbonawa angop a falerakoshihindak sinda hom osmu nanduwa. Wormbonawa oso Jisas Kraisa oria. Ushihindak ma lal li taha a faleri wormbonawa orok olmu wormboji lal li laharaha akan unduwa. Ma ondo li auheyehe yawur armek akan li uka. Avak wormbonawa oson li kwa haieweshihi wormbonawa anandin li handafalewa hala. ¹² Unda hom, lerawu Avui Wasilakahin landa ma ondo armek

li hishihi lerawu oson er li laka. Os akan unda ma mbele mbele mi ama ol kwambuk nanda nom li sirsiri lara owehe akan li ushinak aka oso nambe mendek sikwa sir. Hako os mi hangu nom li sirsiri lahara owehe akan li u nahi, lewas tarvlarakakwa sir. Unda hom lerawu Avui Wasilakahin landa ma erem. Armek li hishihi lerawun li laka. ¹³ Undanak kumak Avui Wasilaka man or oweiweiheyeha or mbakwa wolok si nanak ma namtarmba namtarmbak lerawu lihi os li lahanda oso kormbak si talanak li heyekwa sir. Lerawu jivin lari ol mo lerawu kavan lari ol? Oro wolokop li heyekrahakorokwa sir. Oso hi akan si unda hom nakwa sir. Aka oso wormbo malafuk li uri os mo wahau? Os wormbo malafuk li unda nahi, akamba nom si ushinak wormbo nom jip er sikwa lir. ¹⁴ Os Avui Wasilakahi lerawun landa ma yawur or lahandanak lerawu orhi oso jivik er si nahanda nahi, Avui Wasilaka or heyeha wasa jivin or hakwa ri. ¹⁵ Hako os lerawu orhin yawur or lahanda nahi ambu, lerawu orhi mendek nakwa sir. Os aka hi si urakoshiwak mendek si nanda hom. Os erem si na nahi, Avui Wasilaka mbeek mbele jivi mende lal orin hakwa ambu ri, wahau. Hako ermbe ermbak linda oso nom orhik nakwa sir.

Jir Avui Wasilakahi tempel aka hom nanda jir

¹⁶ Jir Avui Wasilakahi tempel aka hom nanda jir. Masikome orhi ormu jihik linduwa. Os erem ji nandan heyenda ambu oj? ¹⁷ Os ma lar tempel aka Avui Wasilakahin kavak or na nahi, Avui Wasilaka nga avak ma oton kavak or nakwa ri. Mberem ushiwak? Tempel aka oso jivi mendek si

nanda osik orhi indinga sir. Unda tempel aka oso jira. ¹⁸ Jir avak ji hishi ji mba, ♦ Nir hishiyarinda misambik fehe nga ni nanda nir, ♦ karem ji hishinan. Hako ji halashinak ma misambik fehe li mba, ♦ Ma tondo mbelenda ma lir, waphishinda ambu lir, ♦ karem li jirin mbaka. Os jirin li heyehere em li mba nahi, avak Avui Wasilaka misokome orhik or heyewa hishiyarinda mak nakwa jir. ¹⁹ Mberem ushiwak? Hishiyarinda misambik fehe oso misokome Avui Wasilakahik or heyewa mbele mendenda ma mbanda mashi hom nanda sir. Mashi Avui Wasilakahi karem mbanda osa,

♦ Ma lal karem hishinda lir. Lirndonom hishiyarinda nga li nanda osik ma anandin li haimba handambanak kavak li na, karem hishinda lir. Hako Avui Wasilaka lirin or unak os ma lar kormiran fle nombok or faashihi or hishakashaha orhinjik or iwak si jinda hom nakwa lir. ♦ *Job 5:13*

²⁰ Mashi Avui Wasilakahi las er nga karem mbanda sir,

♦ Ma ol lihinjik hishihi mba, ♦ Nir hishiyarinda ngashi nir, ♦ karem mbanda ma ondo Avui Wasilaka angop or heyewa lir, hishiyarinda lihi oso mbeek lirin jelyandahi ambu sir. ♦ *Buk Song 94:11*

²¹ An jirin a sawewa karem, avak ji mba, ♦ An Pitan a tiyaha jivik a nanda nir. Hako ma ol Apolosin tiyanda ondo mbeek an nanda hom jivik nanda ambu lir, ♦ karem ji mbawa hala. Mberem ushiwak? Avui Wasilaka jirin or jelyakmbaha mashin sawenda ma nir amber angop or kamari

nir. ²² Apolos, Pita, anir, karem Avui Wasilaka jirin or jelyakmbaha nirin or kamashirik jihik ni tari nir. Mbele mbele amber misambik fehe jirin li jelyakmbaha ormu ura. Os ji liwa wolo nga ji hawa wolo nga Avui Wasilaka mbele mbele jip or ushinak jirin jelyakwa lir. Mbele mbele tol ter nawa nga mbele mbele ol kumak nakunda nga Avui Wasilaka or unak jivik li naha jirin jelyakwa lir. Ushihindak mbele mbele amber hom jirin jelyakmbaha or uhunda lir. ²³ Hako jir Kraishi mak ji naha orhi siyok sinda jir. Hovok Kraisi nga Avui Wasilakahi siyok sinda ri.

4

Aposel ondo lerawu Kraishin landa ma lira

¹ Nir men Kraishi lerawun landa ma nir. Uwa osik hi nihin ji hauowewa hala. Nir mashi os mas wanyindari oson Avui Wasilaka mbashindak ni sawenda nir. Mashi oso mbele mbele amber or u namber os nirin or jivinakurik or mbahanda mashi sira. ² Unda osik os ma lar ma larnjik lerawun or la nahi, lerawu oso os or mbawa hom armek er or laka. ³ Os ma lar lerawu anhi roson or heyeye nor mba, ♦Ma toto lerawun armek landa ambu ri.♦ Karem or mbanak a misiwa, mbeek os or mbawa mashi oson a holo mendekwa ambu nir. Uhu mbeek lerawu os a lawan a halakwa ambu nir. An mbeek anhinjik lerawu os a landan a oweiweiheyeye na mbanda ambu nir. Avui Wasilaka ortonom mbele mbele a undan oweiweiheyekwa ri. ⁴ An anhinjik a hishiwa, lerawu jivi nom a landa nir, mbeek lerawu kava las nga na landa ambu nir. Hako

an anhinjik mbeek an ma jivi, karem a mbakwa ambu nir, wahau. Wasilaka nom orvai lerawu anhi os a landan oweiweiheyehe mbakwa ri. ⁵Uwa osik jir avak lerawu os ma anandi landan ji oweiweiheyehe ji mbawa hala. Oso lerawu jihi ambu sir. Kumak Wasilaka or tawa wolo mbele mbele ol wanyindan or unak kormbak li talanak ma amber li heyekwa lir. Wavu wavu nihi os mberem mberem ni hishi ni yanda oso nga oro wolok kormbak talakwa sir. Oro wolokop Avui Wasilaka ma nir lerawun armek landan karem or sawekwa nir, ♦Jir lerawu jihi ji landa jivi sir,♦ karem or sawekwa nira.

Pol Korinik linda ma ondon mainkwambuk or saweri

⁶Jiasin hishindiyaanda ma jirin, an nga Apolos nga nowek lerawun shi landan angop a heima sawewak ji misiwa sir. Mberem ushiwak mashi oson a sawer? A saweshinak mashi Avui Wasilakahi os ji tiyakmba si mbanda hom nombo wornan ji tiyakmbahan. Hako jir avak ma ol maifuk siwak ji sinda lal ji rupshihi lal ji kavanawa hala. ⁷Jir lawe mbashihindak majistret hom ji naha man ji oweiweiheyehe ji mbandu? Hishiyarinda nga kwambu nga os jihik nanda oso Avui Wasilaka mu hahanda sira. Unda osik avak hi jihin jihinjik ji hauowewa hala.

⁸Mberem ji hishindu? Jir mbele mbele amber am ji hishiyarirakow, karem jimu hishindu? Wahau. Mbele mbele jivi am ji larakow, karem jimu hishindu? Wahau. Jir malakamak ji naw, karem jimu hishindu? Wahau. Os erem ji nawakop an

jir nga nakrem malakamak ni nawa nira. Hako wahau. ⁹ Na hishiwa karem. Awun unda ma wutari lirin li mandingormekmbaha lirin li ishihi longo laharawak ma li heye li okolenda lir. Unda hom ter nir aposel Avui Wasilaka or ushihindak erem ni nashiwak hulaima nokopma nga ensel nga olmu nirin heilatalenduwa. ¹⁰ Lerawu Kraishin ni landa nombo orok ma misambik fehe li heyewa nir aposel nir mbelenda ma, karem li mbanda nir. Hako jir ji hishiwa, lerawu Kraishin ji landa nombo orok jir hishiyarinda ngashi, karem jimu hishindu? Wahau. Ma misambik fehe nirin li heyewa nir mbeek kwambu ngashi ambu nir, karem li mbanda nir. Hako jir ji hishiwa jir kwambu ngashi, karem jimu hishindu? Wahau. Ma misambik fehe nirin li heyewa nir hi ngashi ambu, karem li mbanda nir. Hako jir ji hishiwa jir hi ngashi, karem jimu hishindu? Wahau te. ¹¹ Mas wolokop sishi raha ter wolo nga ni erenghaha akwa nga ni nanda ambu nir. Uhu jekapnashi nihi si hatlayiwak mbeek uksembe nga ni nanda ambu nir. Uhu kowe frehendan ni falenda nir. Uwak li jinda nir. Mbeek yanga las nga ni nanda osik jip ni linda ambu nir. ¹² Uhu lerawu havakavan nihinjik ni laha nom akwan ni frungawuhu ni anda nir. Ma nirin li okolehe mashi kavan li mbawa wolo, nir mbeek wasan lirin ni mbanda ambu nir. Nir Avui Wasilaka lirin armek or ukmbaha ni sawenda nir. Ma os nirin kavakavak li uwa, nir mayam ni sihi nomorawu oson ni kishanda nir. ¹³ Ma lal mashi kavakava indingan nirin mbanda lir. Hako nir

mbeek wasan ni mbanda ambu nir. Nir mashi jivi nom lirin ni mbanda nir. Ma misambik fehe nirin asuplasuvuk tangrinda lir.

Pol Korinik linda ondo nombo os or tiyanda oson li tiyakmbaha nor mbari

¹⁴ Mashi kason a kayewa mbeek si unak ji humblarakmbaha na kayewa ambu sir, wahau. Mberem ushiwak mashi kason a kayendu? Jir jikisi anhi hom ji nawak a rupshi mendenda jir. Unda osik mashi kason karem a saweshinak ji misihi wavu kava os jihik nawa oson si tolowornakmbahan. ¹⁵ Ma mushak Kraishi mashin jirin li sawehe jirin li jelyashiwak os jimu sitambananduwa. Hako antonom masmas mashi Kraisi Jisashin a sawerik ji misihi sunguwavu jihin ji tormblehe Jisasin wavu jihik jimu owera. Os erem a uri nombo orok antonom avoko jihi hom a nari nir. ¹⁶ Uwa osik jirin amu mbanduwa. Anin armek ji heyehe nombo tos a siwa toson ji heye ji tiyaka. ¹⁷ Erem ji ukmbaha Timotin a mbashirik yanga jihik ormu ira. Or jikisi anhi hom or naha anin or jelyaha lerawu Avui Wasilakahin armek landa ma ri. Orin amu rupshi mendenduwa. Avak mashi Kraishi os sios amber yanga yangak a sawendan or sawenak ji misikwa sir. Uhu Kraisi Jisasin a hishiowehe or sawenda nombon a tiyanda nga or sawenak ji misikwa sir.

¹⁸ Hako jir lal ji hishiwa an avak indik jihik a rakwa ambu, karem ji hishihi hi jihin jihinjik jimu hauowenduwa. ¹⁹ Hako wahau. Os a rakmba Wasilaka or mba nahi, avak kolomalok a

rakwa nir. Am a ra nahi, oro wolokop ma ol erem mbanda ma ondon a heyekundu. Avui Wasilaka kwambu orhin or hashihindak li laha mbayandal mo, men mashimbakop mbayandal? Os a rawa wolokop a heyekundu. ²⁰ Mberem ushiwak? Ma ol Avui Wasilaka or arangoshihindak linda ma ondo kwambu orhi si ushihindak os li liwa liwa lihi oso wornak osmu nanduwa. Hako ma ol Avui Wasilaka arangoshihindak linda ambu ma ondo men mashimbakop mbayanda lir. Kwambu Wasilakahi nga nanda ambu lir. ²¹ Jir os sungu masi jihi mbaskashiwak mbele mbele kavakavan ji unda nombo oson ji halaha ji li nahi, os a rawa wolo avak wavu anhin jirin a haha mainalok jirin a sawekwa nir. Hako os erem ji u nahi ambu, os a rawa wolo avak jirin mainkwambuk a mbaha na tolowornakwa jira, kasai ma kombek li jihi li tolowornanda hom.

5

Nokophirimbirinda nombo sios Korinik si nari

¹ An a misiri nombo kava indinga las ji uri sir. Ma ol Jiasin hishindiyananda ambu ondo kavakavan unda lir. Hako jir os ji uri oso misokome lihik li heyeri kava indingak si naha wasilaka mendek nari sir. Os ji uri karem, ma lar avui orhi nokopyasumbu orhin masnalari ri. ² Hako jir oson ji heyehe mbeek os erem or uri oso kava, karem hishiri ambu jir. Jir oson ji hishashihi sios jihin ji hauowehe hausimbausinda jir. Mberem ushiwak ma oton ji mbashinak siosin or halaha

hikriyok or sikwan ji halandu? ³ An mbeek jir nga nakrem a liwa ambu nir. An homek a liwa nir. Hako an jirin a hishiowenda nir. Uwa osik masakome anhi or jir nga lindu. Os ma oto erem or unda oso kwambu Jisas Kraishik angop a oweioweiheyehe na mbawa sir. ⁴⁻⁵ Avak ji tirsanak masakome anhi nga kwambu Jisas Wasilaka nihi orhi nga opmu jir nga nanduwa. Uwa osik ma orton ji mbashinak siosin or halaha hikriyok or sika. Erem ji uwa oso tava Laulakahik orin jimbu halanduwa. Unak os or unda kava orhin or heye nor holoho oson or halaka. U nahi, Wasilaka indik os or tawa wolo mbeek hik ikwa ambu ri, avak hevenik ikwa ri.

⁶ Jir os jihinjik ji hishihi ji mba, ♦ Nir ma jivi indinga nir. Ma lal mbeek nir nanda hom nanda ambu lir. ♦ Os erem ji hishiwa oso jivi ambu sir. Kava sir. Angop ji heyenda sir, yis awarikanda kandak plauak li koroshiwa wolo, plaua oso kisha larasaha wasilakak nanda osa. Unda hom os ma or kavakavan uhunda ma oton ji halashinak siosik er or si nahi, ma amber os or uhunda hom erem ukwa lir. ⁷ Uwa osik ma oton ji mbashinak siosin or halaha hikriyok or sika. Erem ji ushinak sios mbeek kavak nakwa ambu sir. Kraisi angop miandok or haha fi orhik kavakava jihin or yoko ermbeshihindak jip ji liwa osa. Uwa osik avak ji halashinak ma oto ma anandi ondon or unak kavak li nawa hala. ⁸ Os hiyawu wasilaka Pasovan ni uwa wolo yis masi ol akak wahanda ondo amber er ni laha erمبرakonda lir. Unda hom

sungu masi mbaskashiwak wapkava hishinda nga mbafirimbanda mashi nga ni halaka. Uhu nombo os wapjip hishihi mashi omendingan mbanda nombo nom ji tiyaka. Nombo oso osmu yis masin ni laha ormbeshiwak bret yis ngashi ambun ni aha Pasovan ni unda hom nanduwa.

⁹ Jekamba os mas a kayeri orok mashi las karem a kayeri sir, ♦Jir avak ma ol nokophirmbirinda ma ondo nga nakrem ji liyawa hala, ♦karem a kayeri sir. ¹⁰ Hako ma ol a mbari ondo ol lotu unda ambu ondon a mbari ambu nir. Ma ol ji halakmba na mbari ma ondo ol nakrem ji lotu unda ma ondon a mbari nir. Ma ol lotu unda ambu ondo lir nokophirmbirihi, mbele mbele mahin li antlaha, li hirnyambarnyaha, ma tavak li unda godin lotu unda ma lir. Ma ondon ji halakmba na mbari ambu nir. Os ma ondon ji halakwak ji hishi nahi, wa mberem ji halandahi ambu. Os ji ha nahi avak ji halakwa lir. ¹¹ Hako maintontlo os a kayeri karem, os ma lar orhinjik or mba, ♦An Kraishi ma anira, ♦karem or mbashihi or nokophirmbirihi, mbele mbele mahin or antlaha, ma tavak li unda godin or lotu uhu, man sembe haimba handambaha, uku kavan or aha ambarambasihi, mbele mbele mahin hirnya nahi, ma oto nga nakrem ji liyawa hala, wahau. Uhu or nga nakrem ji asumlasum awa hala. Karem a kayeri nir. ¹² Mberem ushiwak? An mbeek ma ol lotu unda ambu ma ondo mbele mbele os li uwa oson a oweiwei-heyehé na mbakwa ambu nir, wahau. An ma

ol nakrem siosik ni sihi lotu unda ma ondon a mbawa nir. Os mbele kava las li u nahi, os erem li uwa ji heyembaha lirin ji sauaje ji tolowornaka. Oso lerawu jihi sira. Oson erem ji ukwan ji halawa hala. ¹³ Hako lotu unda ambu ma ondo Avui Wasilaka nombo os li undan orvai oweiweiheyeye mbakwa ri. Hako mashi Avui Wasilakahi karem mbanda sir,

◆Ma ol nakrem ji liwa ondo os nombo kava lihi oson er li tiyanak ji heyeye nahi, ji mbashinak jirin li halaha ika.◆ *Lo 17:7*

6

Os ji lotu unda ambek ji anangria nahi, avak ma or lotu unda ambu orhik ji iwa hala

¹ Jir lotu unda ma os jihi lap fri anangria nahi, avak lotu unda ma ambuk fri iwa hala. Jihi ambek ji tirsaha os fri mbaha fri anangriawa oson ji misika. Ji misihi ji oweiweiheyeka, lawe or suruw? Suruwa ma oton ji sawehe ji tolowornaka. ² Angop ji heyenda sir. Nir Avui Wasilakahi ma kumak ma amber misambik fehe mbele mbele os li unda oson ni oweiweiheyekwa nir. Erem ni undahi nir. Hako mberem ushiwak os ma frijip fri anangriawa wolo ovron ji tolowornashinak jip fri likwan ji halaha lotu unda ma ambu mashi frihin or misikmbaha ji laha indu? ³ Angop ji heyenda sir, nir kumak ensel ondo er nga ni oweiweiheyekwa lir. Uwa osik nir ter er nga mbele mbele ol siosik talawan ni oweiweiheyendahi nir. ⁴ Hako jir mberem ushiwak os jihi ambek ji anangriawa wolo, lotu

unda ma ambu mashi jihin or misikmba orhik ji indu? Or mbeek Avui Wasilakan hishindiya ma ambu ri. ⁵ Mashi kason a saweshinak ji misihi ji humblarakmbaha amu mbanduwa. Jir nakrem lotu unda ma lal hishiyarinda nga nanda ambu, karem jimu hishindu? Wahau te. Jir hishiyarinda ma lal ol er nga jimu linduwa. Uwa osik os ji anangriawa wolo, ma ondohik ji inak li oweiweiheyembaha li tolowornashinak jip ji lika. ⁶ Hako jir mbeek erem unda ambu jir. Jir nakrem Jisasin hishindiya man ji laha ma ol Jisasin hishindiya ambu ondo lihi misokomek orin jimu kotim unduwa.

⁷ Os erem ji unda oso kava indinga sir. Os jihi ambek jir lar hovok larin or mbafirimba hi orhin kavak or na nahi, kolok or hulihiyusaha ma oton or kotim uwa hala. Os erem or u nahi, ma ol lotu unda ambu ondo li heyewa, hi Wasilakahi os ormu uwak kavak nanduwa. Hako os jihi ambek ma lar jirin or unak kavak ji nawa mo, mbele mbele jihin or lawa, wa halanak erem or uka. ⁸ Hako jir mbeek erem unda ambu jir. Jir ma ol nakrem Jisasin ji hishindiya ma ondon ji haimba handambaha mbele mbele kavan lirin ji uhu mbele mbele lirin jimu landuwa.

⁹ Ma ol kavakavan unda ma ondo mbeek Avui Wasilakahi yangak ikwa ambu lir. Hako avak ji halanak ma ol mbafirimbanda ma jirin li mbafirimbanak ji misi ji mba, **◆**Kavakavan ni uhu hevenik ni ikwa nir,**◆** karem ji mba nahi, wahau. Ma ol nokophirmbirihulalolhakanda nga, ma tavak li unda godin lotu unda nga, ma ol hulaji ambek nokove nga li yanda hom

yanda nga, ¹⁰ hirnyanda nga, mbele mbele warje nga warje nga lakwak hishinda nga, uku kavan aha ambarambasinda nga, ma anandin hukwamainentle mbanda nga, mahi mbele mbe-len mbafirimbaha angrasolanda nga, ol erem unda ma ondo mbeek hevenik ikwa ambu lir, wahau. ¹¹ Jir mas erem undari jir. Hako Jisas Krais Wasilaka nihi lerawu orhin or lari orok os erem ji undari kava oson kwambu Masikome Avui Wasilakahik angop or yoko ermberi jir. Uhu or ushihak ter misokome orhik jivi mendek ji naha ma worna mak jimu nanduwa.

Maome nihi Masikome Avui Wasilakahi linda mishi sira

¹² Jir lal karem mbanda jir, ♦An angop Avui Wasilakan a hishindiyaarik kavakava anhi angop or laha ermberi sir. Unda osik mbele mbele ol a ukwak a hishiwa ondo men er a ukwa nir. ♦Hako mashi os erem ji mbawa oso jivi ambu sir. Ome sira, mbele mbele amber ji undahi lir. Hako mbele mbele amber mbeek jirin li jelyashinak jip likwa ambu jir. Uwa osik jir avak ji halashinak mbele mbele kava ondo jihik li nashinak lihi siyok ji siwa hala, wahau. ¹³ Jir lal karem mbanda jir, ♦Avui Wasilaka maome nihin or uhu akwan ni akuri nombo nga or uri sir. Uhunda osik os ni erenghaha akwan ni akwak ni hishiwa wolo, os nimu awa. Unda hom maome nihi mbele las os si ukmba si mbawa hom erem ni ukwa nir, ♦karem mbanda jir. Hako kumak Avui Wasilaka or unak erenghawak ni akwak ni hishinda

nombo nga akwa nga evrembam mendek nakwa vri. Maome nihi toso mbeek ni nokophirmbirihi hulatoihakakmbaha Avui Wasilaka uri ambu sir, wahau. Maome nihi toson or uri, nombo os or mbawa hom ni tiyakmbaha or uri sir. Unda osik os or mbahanda hom ji uka. Wasilaka maome nihin or arangoho armek unda ria. ¹⁴ Kumak os ni hahanda nahi, Avui Wasilaka kwambu orhik or mbanak ni usahakwa nir, os Wasilaka nihin or mbarik or usahandari hom. ¹⁵ Os Krai nga nakrem ji sihi maome namtaskop ji nahandan angop ji halaha ji hishakashaha os jimu nokophirmbiriwa. Oso Krai maome orhi kas ji kunya laha ihi ji halashiwak hulatoihakanda nokove nga nakrem ananja sinda hom osmu nanduwa. Nombo os erem ji uwa oso jivi os? Wahau. Oso kava indinga sir. ¹⁶ Os hulatoihakanda nokove nga ji ananja si nahi, jir sir nga nakrem maome namtaskop nakwa jir. Mberem ushiwak? Mashi Avui Wasilakahi karem mbanda osa, ♦ Ma op hulasihi nokoplawa ovro frir maome namtaskop nawa vri. ♦ ¹⁷ Hako os Wasilaka nga nakrem ji ananja si nahi, masakome jihi ormu Masikome Wasilakahi nga nakrem namtaskop opmu nanduwa.

¹⁸ Uwa osik jir ermbak os nokophirmbirihi hulatoihakanda nombon ji auheyehe atamatawe ji yaka. Mberem ushiwak? Mbele mbele kava anandi ondo amber maome hikriyok fehenda lir. Hako os ji nokophirmbirihi hulatoihaka nahi, maome nga sunguwavu jihi nga os jimu uwak

kavak nanduwa. ¹⁹ Avak ji hishanan, maome jiji oso Masikome or Avui Wasilaka hari oto linda mishi sir. Uwa osik maome jiji oso mbeek jiji ambu sir. Uwa osik os ji ukwak ji hishiwa hom ji ukwa ambu sir, wahau. Masikome Avui Wasilakahi or mbawa hom ji uka. ²⁰ Avui Wasilaka angop fleya orhi wasilaka mende orok jirin or frungawuri jir. Unda osik maome jihik nokophirmbirihulatulhakawa hala, wahau. Maome jihik Avui Wasilakahi lerawu jivin ji la. Ushinak ma anandi avak li heyeye hi orhin li hauoweka.

7

Pol hulasi nokoplana nombon or mbari

¹ Ter mashi os jekambak ji kayeye anin ji silihinda mashi oson a sawenak jimu misikuwa. Jir karem anin siliri jir, ♦ Os ni hulasihi nokoplana ambu nahi, Avui Wasilaka or heyewa jivik nakwa os mo wahau? ♦ Karem siliri jir. ² Wa, ji misi. An a heyewa nokophirmbirihulatulhakanda nombo oso os wasilaka mendek jihik nandu. Uwa osik hulaji amber halanak li nokoplaka. Unak nokopji erem amber halanak li hulasika. ³ Unak hulayi, os nokove orhi or nga si li, karem si mba nahi, or turawa halaka. Nokopji erem, os hula sihi sir nga nor li, karem or mba nahi, si turawa halaka. ⁴ Mberem ushiwak? Nokopji maome sihi oso mbeek sihi ambu sir, wahau. Maome sihi oso hulaji sihi orhi sir. Unda hom hulaji erem. Maome orhi oso mbeek orhi ambu sir. Maome orhi oso nokove orhi sihi sir. ⁵ Hula nokove jirin, ji misi. Hulayi avak nokove orhi nga or

likwan or turawa hala. Nokove erem. Sir avak hula sihi nga si likwan si turawa hala. Hako os frihi ambek fri mbaolsoloho apshambak fri lihi Avui Wasilakan mbele lasnjik fri sawekwak fri hishi nahi, wa halanak erem fri uka. Ushihi indiyok nakrem frivai lika. Mberem ushiwak? Las avak nambek fri halashi fri yanak Laulaka or unak fri tukuyinda ngashi. Uhu nokove ma anandi lar si heyembanak hulayi avak nokove anandi las or heyembanda ngashi. ⁶ An mashi kandon a sawewa karem. Os a sawewa nombo hom ji ukwak ji hishi nahi, wa erem ji uka. Hako an mbeek mainkwambuk jirin a sawe na mba, ♦Karem ji uka, ♦ karem a mbawa ambu nir. ⁷ An a hishiwa ma amber an kuyap a wayanda hom erem li nakmbaha amu hishinduwa. Hako Avui Wasilaka kwambu apsham apshamhi nirin himu himuk or hari sir. Os ma or nokoplakwak Avui Wasilaka or mbahanda nahi, wa or nokoplaka.

⁸ Hulaji nokopji ol kuyap wayanda ondo nga mumblak wayanda ondo nga jirin amu sawenduwa, os an nawa hom kuyap ji waya nahi, wa jivina. ⁹ Hako os kuyap ji wayawa mberem jihinjik jip ji likwa ambu nahi, wa kolok ji hulasihi nokoplaka. Oso jivi sir. Las avak nokove si hulatolhakanak hulayi avak nokophirmbirinda ngashi.

¹⁰ Hovok jir angop hulasi nokoplenda ma jirin, jirin mashi kason amu sawenduwa. Kaso mbeek anhi mashin a sawekwa ambu sir, wahau. Mashi Wasilakahin a sawekwa sir, oso karem. Nokove jirin, jiji las avak hula nyihin turaha hala iwa

hala. ¹¹ Os hula nyihin nyi hala i nahi, avak hula anandi lar liwa hala. Os nyi hulasikwak nyi hishina ambu nahi, wa men er wayaka. Hako os nyi hulasikwak nyi hishi nahi, indik hula nyihik nyi ihi os orin nyi halahandan sawehe shi waphimbijihi shi lika. Hulaji jir erem, jihi lar nokove mihin mi turaha mi mbashinak si hala iwa hala.

¹² Mashi las jir amber a sawekwa, mashi Wasilakahi nembes, mashi anhin jirin a sawekwa karem. Os Jiasin hishindiya ma lar Jiasin hishindiya ambu nokoven or lahandanak, avak sirin or mbashinak orin si halaiwa hala. Os orin si rupshi mendehe orin si lihinda nahi, wa nor mbashinak si hala iwa hala. ¹³ Jiasin hishindiya nokove las Jiasin hishindiya ambu hulan si sihindanak, wa orin si hala iwa hala. Os sir nga nor lihinda or rupshi nahi, wa orin si hala iwa hala. Mberem ushiwak? ¹⁴ Angop ji heyenda sir. Os Jiasin hishindiya nokove las Jiasin hishindiya ambu hulan si lihinda nahi, hula sihi misokome Avui Wasilakahik or heyewa jivik nanda ri. Jiasin hishindiya hulayi or Jiasin hishindiya ambu nokoven lahanda nga erem. Nokove orhi misokome Avui Wasilakahik or heyewa jivik nanda sir. Os erem fri nahanda ambukop, jikisi frihi misokome Avui Wasilakahik or heyewa mbeek jivik nawa ambu lir. Hako wahau. Lir jivik nanda lir.

¹⁵ Hako os hulayi or Jiasin hishindiya ambu oto nokove orhi os Jiasin hishindiya oson or hala ikwak or hishi nahi, wa erem or

uwan te. Os nokove Jisasin hishindiya anda ambu oso hula sihi or Jisasin hishindiya anda oton si hala ikwak si hishi nahi, wa erem si uwan te. Os mas fri hulasi nokoplakurik suma fri tivinda oso mbeek fririn toltangri kwa ambu sir. Uwa osik or halanak si ika. Sirin toltangri wa hala. Avui Wasilaka ji waphimbiji likmbaha angop or kamanda jir. ¹⁶ Wa, nokove jirin, jiji las am si mbanak hula sihi oto Jisasin tiyakundar? Wa, hulayi jirin, jiji lar am or mbanak nokove orhi oso Jisasin tiyakundas? Ma am te, nir ni heyenda ambu sir.

Nombo nombo os ji sirik Avui Wasilaka jirin or kamanda nombo orok er ji sika

¹⁷ Ji hishi. Mberem nanda nombok ji sirik Avui Wasilaka jirin or kamar? Wa, nombo nombo os ji sirik jirin or kamanda nombo orok er ji sika. Mashu kaso himin sios amber hom a sawenda nir. ¹⁸ Os masamsishi jihini li koroshirik ji sirik Avui Wasilaka jirin or kamashirik orhi mak ji nanda nahi, wa avak mberem ji hishinan. Halanak er si naka. Hako os masamsishi jihini li koro namber Avui Wasilaka jirin or kamashirik orhi mak ji nanda nahi, wa avak mberem ji hishinan. Wa, masamsishi jihini li korokwak ji hishiwa hala. ¹⁹ Os masamsishi jihini li korowa mo li korowa ambu mo, oso mbeek mbele las orok nanda ambu sir. Avui Wasilakahi mashin misindiya anda nombo oso nom wasilaka mendek si naha jirin jelyanda sir. ²⁰ Halanak nombo nombo os ji sirik Avui Wasilaka jirin or kamashirik orhi mak

ji nanda nombo orok er ji sika. ²¹ Oso karem. Os akishmakishak ji narik jirin or kamashirik orhi mak ji nanda nahi, wa erem er ji sika. Avak wavu musha mushak ji hishi ji mba, **◆**Mberem a uhu akishmakishak a nandan a halakwana? **◆** karem ji hishinan. Hako os nombo las na nahi, wa akishmakishak ji nandan ji halaka. ²² Mberem ushiwak? Ma ol akishmakishak narik Avui Wasilaka kamashirik orhi mak nanda ondo orhi misokomek or heyewa lir mbeek akishmakishak nawa ambu lir. Unda hom erem. Ma ol akishmakishak nari ambuk or kamashirik orhi mak nanda ondo misokome orhik or heyewa, akishmakisha hom li naha Kraishi lerawun men olmu landuwa. ²³ Avui Wasilaka fi Jisashik fleya hom jirin or frungawushirik orhi mak nari jir. Uhunda osik avak ma misambik fehe lar ji halashinak or mbawa mashin ji misindiyawa hala. Avui Wasilakahi mashi nom ji misindiyaka. ²⁴ Jiasin hishindiyanda ma jirin, nombo nombo os ji sirik jirin or kamashirik orhi mak ji nanda nombo orok er ji sika.

Pol mashin nokopminyongo ermbasinjik or saweri

²⁵ Mbeek Wasilakahi mashi las nokopminyongo ermbasin si mbahandak a mbakwa nembes. Avui Wasilaka waprupshi orhik anin or kamashihindak mashi orhin a sawenda nir. Unda osik mbele las wavu anhik a hishiwa oson jirin amu sawekuwa. ²⁶⁻²⁷ Ter a hishiwa karem. Mbele mbele amber mendek nakwa wolo osmu pasir nanduwa. Nomorawu avak lakak talakwa sir. Uwa osik os ji nokoplahanda nahi, wa nokove

jihin ji mbashinak li halashi ikmba ji hishiwa hala. Os ji nokopla number ji ya nahi, wa ji nokoplakmbaha ji hishiwa hala. ²⁸ Hako os ji nokopla nahi, mbeek Avui Wasilakahi misokomek kavak nakwa ambu jir. Os nokopminyongo si hulasi nahi, mbeek orhi misokomek kavak nakwa ambu sir. Hako ma ol hulasi nokoplahanda ondo nomorawu lihik talanda sir. Las avak nomorawu oso himi jihik si talakwak a hishihi amu sawenduwa.

²⁹ Jisasin hishindiyaanda ma jirin, Jisas am or takwa ambek osmu nanduwa. Ma jir nokove ngashi jirin, avak jikisnokove jihi nom ji hishinan. ³⁰ Uhu mbele mbelenjik ji hishombashiowehe ji tlaholoho Avui Wasilakahi lerawun ji lakwan ji halanan. Uhu mbele mbelenjik ji rupkapshi mendehe orhi lerawun ji lakwan ji halanan. Uhu mbele mbele mushak ji frungawukwak ji hishihi orhi lerawun ji lakwan ji halanan. ³¹ Ma ol mbele mbele misambik fehen toloho lerawun landa ma jir ji hishika, ♦Mbele mbele tondo mbeek ermba ermbak anin jelyakwa ambu lir, ♦karem ji hishika. Mberem ushiwak? Mbele mbele misambik fehe ondo mbeek nambek nakwa ambu lir. Mbele mbele ondo nga misambi nga avak mendek narakokwa lir.

³² An mbeek mbele mbele misambi torok fehe jirin si toltangrikwak a hishiwa ambu nir. Ma ol nokopla number wayanda ma ondo wavu lihi karem hishinda lir, ♦Mberem mberem a uhu Wasilaka or mbahanda hom a nanak anin or rupshiku? ♦karem hishinda lir. ³³ Hako

nokoplahanda ma ondo mbele mbelenjik wavu lihipok karem hishinda lir, ◆Mberem mberem a unak nokove anhi anin si rupshiku? ◆³⁴ Karem li mbaha wavu frijip frijip hishinda lir. Hako nokopminyongo nga mumblak wayanda nokove nga Wasilakahi misokomek jivik li nakwak wavu lihipok hishinda lir. Hako hulasinda nokove ondo karem hishinda lir, ◆Mberem mberem a unak hula anhi anin or rupshiku? ◆ Karem mbaha wavu frijip frijip hishinda lir. ³⁵ Jirin a jelyashinak jip ji likwak a hishihi jirin erem os amu mbanduwa, mbeek jirin a pantlewa nembes. A hishiwa, wavu namtaskop ji hishihi mbele mbele jivin ji uhu lerawu Wasilakahin ermbea ermbak ji laka.

³⁶ Os ma lar nokove las ornjik li trasashinak si wahayanak os li mbanda wolok si na namber, kolok or lakunak or hishi nahi, wa os or hishiwa hom nokove oson or laka, os erem or uwa oso mbeek Avui Wasilakahi misokomek kavak nawa ambu sir. ³⁷ Os ma lar nokove os ornjik li trasanda oson or lakunak or hishi nahi ambu, wa orhinjik or ruwol tava oloho or yaka. Os erem or uwa oso mbeek mbele las or uwak kavak nawa ambu sir. ³⁸ Uwa osik ma or nokove oson lawa ma oto jivin or uwa sir. Hako os nokove oson or la nahi ambu, uhu kuyap er or waya nahi, wa jivi menden ormu uwa sira.

³⁹ Hako hula ngashi nokove jirin, ji misi. Hula jihi li ha namber, hula anandin ji liwa hala. Hula jihi li hashinak, jivai hula anandin lika. Oso mbeek mbele las jirin pantlekwa ambu sir. Hako ma or Kraisin hishindiya man ji lika.

40 Hako jirin a sawekwa karem. Os indik ji hulasi nahi ambu, a hishiwa jivi mendena. Avak ji rupkapshi likwa jir. Mashi kaso anhinjik a mbawa ambu sir. Masikome or Avui Wasilaka anhik or halashihinda oto or mbawa mashi kas amu sawenduwa.

8

Pol emenaku os ma tavak li unda godnjik li ofa urin li andari mashin or saweri

¹ Ter emenaku os ma tavak li unda godnjik li ofa undan li anda mashin amu sawekuwa. ♦ Nir amber hishiyarinda nga ni nanda nir, ♦ karem ji mbahanda nimu misinduwa. Hako erem ji mbanda oso men jihinjik hi jihin ji hauowehe ji mbanda sir. Oso mbeek man jelyanda ambu sir. Hako os ma anandin wapnuku jihik ji owenda nahi, mbele mbele ol ji uwa ondo li unak ma ol Jisasin hishindiya ondon jelyakwa sir.

² Hako ma lal karem hishinda lir, ♦ Mbele mbele amber angop ni hishihi ni yarirakonda lir, ♦ karem mbanda lir. Hako, wahau. Men sembe mbaha yanda lir, mbeek li yarirakonda ambu lir. Li hishiyarikwa mbele mbele musha ol nandu.

³ Hako os Avui Wasilakan wapnuku jihik ji owenda nahi, oso Avui Wasilaka angop jirin or hishihi jirin armek or undan osmu mukunduwa.

⁴ Emenaku os ma tavak li unda godnjik li hawak li anda nombon a sawekwa karem. Angop ni heyenda sir, God namtar nom nanda ri, mbeek god lal nga nanda ambu lir. Ma tavak li unda

god ondo god ambu lir. ⁵ He, ome sira. Mbele mbele musha godik li ushanda lir. Uhu wasilaka nihi, karem mbanda lir. Lal hevenik linda lir, lal misambik linda lir, karem mbanda lir. ⁶ Hako God namtar nom oto Avui Wasilaka ria. Mbele mbele amber ortonom uri lir. Uhu nir nga hi orhin ni hauowehe mashi orhin ni tiyakmbaha or uhunda nir. Wasilaka nihi namtar nom, oto Jisas Kraisa oria. Avui Wasilaka or mbashirik mbele mbele amber hom or uhunda lir. Lerawu orhi orok nir Avui Wasilakahi mak ni naha ortonom ni hauowenda nir.

⁷ Hako jiji lal mas ma tavak li unda god ondon lotu undari lir. Undari osik os emenaku ol ma tavak li unda god ondon li handari ondon li a nahi, kavak li naku, karem li hishihi ajenda lir. Mberem ushiwak? Lir yawur hishiyarinda ambu lir. God namtar nom nanda ri, mbeek god lal nga nanda ambu lir, karem hishiyarinda ambu lir. ⁸ Mberem ji hishindu? Os mbele las ni a nahi, Avui Wasilaka nombo orok nirin rupshi mendekwa or? Wahau. Hovok os mbele las ni hakrihi ni a nahi ambu, Avui Wasilaka nombo orok nirin rupshi mendekwa or? Wahau. Uwa osik os ni awa mo os ni awa ambu, wa mberem uwan. Oso mbeek nirin jelyakwa ambu sir. Uhu oso mbeek nirin kavak nakwa ambu sir.

⁹ Hako jir ma ol emenaku ondon akwa ambu, karem mbaha ajelijisinda ondon ji hishika. Las avak jir emenaku ondon ji anak li heyehe Kraisin li hishindiya nombo lihi kavak si nanda ngashi. ¹⁰ Jir angop yarinda jir. Ma tavak li unda god ondo mbeek jirin unak kavak ji nakwa ambu

8:4: Lo 4:39; 6:4; Ga 4:8 **8:6:** Ef 4:5,6 **8:9:** Ro 14:13-15;
Ga 5:13

sir. Erem ji hishihi emenaku ol ma tavak li unda god ondonjik li ofa undan tempel aka lihik anda jir. Hako las avak erem ji unak ma ol ma tavak li unda godin ajelijisinda ondo li heyehe li mba, ♦Halanak nir nga os li awa hom ni aka, ♦karem mbaha li aha Kraisin li hishindiyananda nombo lihi kavak si nanda ngashi. ¹¹ Uwa osik ♦Nir angop ni yarinda nir, ♦karem ji hishihi ji unda nombon ji auheyeka. Las avak ma ol ajelijisinda ondo os ji unda nombon li heyehe wavu lihi kavak si nanak Kraisin li hishindiyananda nombo lihi kavak si nanda ngashi. Os erem ji unak kavak li na nahi, wa musa osmu jihik nanduwa. Kraisin erem nanda ma ondonjik er nga or jivinakurik hari ria. ¹² Kraisin hishindiyananda ma jirin, ji misi. Jihi lal ma tavak li unda godin ajelijisinda lir. Os ma tavak li unda godnjik li ofa unda emenakun ji anak li heyehe wavu lihi kavak si na nahi, wa oso Jisasin nakrem ji hishindiyananda ondon ji uwak olmu kavak nanduwa. Uhu Kraisin or jimur er nga kavak nanduwa. ¹³ An ngana. Os akwa lal a anak ajelijisinda ma ondo li heyehe Kraisin li hishindiyananda nombo lihi kavak si nakmba u nahi, akwa ondon a hakri lihi ihi er a hakwa nir.

9

Pol aposel lerawun or lari mbeek yan or lari ambu osik or rupshiri

¹ Mbele mbele os a unda angop ji heyenda sir. Mbele las mbeek anin tolntlenda ambu sir, wahau. Mbele las os a ukwak a hishiwa a unda

nir. He, an aposel anira. Wasilaka nihi Jisasin angop a heyeri nir. Wasilaka nihi lerawu orhin a lari nombo orok jir Jisashi mak jimuna. ² Hako ma lal an aposel ambu nir, karem hishinda lir. Hako wahau. Misokome jihik ji heyewa an aposel anira. Mberem ushiwak? Os jir Kraishi mak ji nanda oso mu mukunduwa, an aposel Wasilakahi nir.

³ Ma lal karem mbanda lir, **◆**Pol aposel ambu ri, **◆** karem li mbaha mbele mbele a undan heyembanda lir. Unda osik mashi las lirin amu sawekuwa. ⁴ Wa, os an nga Barnabas nga jirin akwa mbele mbelenjik shi sili nahi, shir mbeek shi suruwa ambu shir.

⁵ Aposel ome lal nga jimatama Jisashi nga Pita nga lir nokove lihin li laha yanga yangak mashin saweyanda lir. Nokove lihi ondo er nga Jisasin hishindiya lir. Os shir nga lir unda hom shi saweya nahi, shir mbeek shi suruwa ambu shir. ⁶ An nga Barnabas nom nga shihik lerawun shi laha akwa mbele mbelen shi frungawuhu shi aha shi linda shir. Hako aposel ome lal, wahau. Lir sios lihi li jelyashiwak linda lir.

⁷ Awun unda ma am lihinjik yan li owe li laha lerawu oson landa ol? Wahau. Malakama lihi akwa mbele mbele lihin frungawushinda ri. Ushiwak li laha lerawu oson landa lir. Hovok wain nowen landa ma ondo wain omen laha anda ambu ol? He, anda ol te. Hovok sipsipin washilinda ma erem. Sipsip mukun li likri anda ambu ol? He, anda ol te. ⁸ Avak karem ji hishinan. Mashi kas a sawewa, nir ma ni hishihi

9:1: Ap 22:17-18; 26:16; 1 Ko 15:8-9 **9:2:** 2 Ko 3:2-3 **9:4:** Lk 10:8

ni mbanda hom a sawew, karem ji hishinan, wahau. Mashi Avui Wasilakahi nga nakrem os a mbawa hom erem mbanda sir. ⁹ Moses karem or kayeri osa, ♦Bulmakau wit sijin li esnerkowa wolo, suwambushi lihin ji ishi arangowa hala. Halanak wit siji kal li aka. ♦ Wa, mashi kaso Avui Wasilaka bulmakau indinga nom or hishihi nor mbari os? Wahau. ¹⁰ Oso nir lerawu orhin landa man or hishihi nor mbari sir. Avui Wasilaka erem or mbashinak nir erem ni ukmbahan. Ma ol nowek laha kumbanda nga sanda nga akwa os nowe orok li landan li awa, mbeek li suruwa ambu sir. Halanak li laha aka. ¹¹ Mashi jivi jirin shi saweri oso akwan shi kumbajiyindari hom Masikome Avui Wasilakahi sunguwavu jihik shi kumbajiyiri sir. Uwa osik os mbele mbele lal maome shihin jelyakwanjik jirin shi sili nahi, shir mbeek shi suruwa ambu shir. ¹² Aposel lal ji jelyanda lir. Unda hom shi mbashinak shirin jelyandahi jir. Mberem ushiwak? An mu masmas jirin mashi jivi Kraishin a sawerik wavun ji tormblehe Jisasin jimu hishindiya. Hako shir mbeek jirin shi ukmisikwa ambu shir. Mberem ushiwak? Las avak mbele mbelenjik jirin shi siliwa nombo orok avak sunguwavu jihi kavak si nanak mashi jivi Jisashin ji halanda ngashi. Karem shi hishihi mayam shi lihi mbeek mbele lasnjik jirin shi siliri ambu shir. ¹³ Ma ol Avui Wasilakahi tempel akak lerawun landa ondo tempel aka orok akwan laha anda lir. Ma ol altak ofan ewe suwunda ma ondo akwa kal orok laha anda lir. Erem li unda oson angop

9:9: Lo 25:4; 1 Ti 5:18

9:10: 2 Ti 2:6

9:11: Ro 15:27

9:12: Ap 20:34; 2 Ko 11:9

ji heyenda sir. ¹⁴ Erem nanda osik Wasilaka karem mbahanda ora. Ma ol mashi jivi orhin misindiyananda ma ondo, ma ol lirin sawerik li misindiyananda ondon li jelyaka.

¹⁵ Hako an mbeek mashi kas ter a kayewa mbele mbele anin ji hakmbaha na hishihi na mbawa ambu nir, wahau. An wavu anhi mbeek anin ji jelyakwak a hishiwa ambu nir, wahau. Mashi Avui Wasilakahin yelndam a sawehe mbeek yan a landa ambu nir. Uhu os erem a unda oson mbeek a halakwak a hishinda ambu nir. Wahau mende indinga. ¹⁶ Os mashi jivi Jisashin a sawewa wolo, hi anhin a hauowehe lerawu jivi menden amu landuwa, karem a hishinda ambu nir. Lerawu os mashi jivin a sawenda oso a lakmbaha Wasilaka anin or hahandari osik an mbeek a halakwa ambu sir. Os a hala nahi, avak kavak a nakwa nir. ¹⁷ Os lerawu oson anhinjik a lahandakop yan a lawa nir. Hako mbeek anhinjik a lahanda ambu sir. Wasilaka lerawu oson a lakmbaha anin or hari sir. Unda osik oson a laha mbeek yan a lakwa ambu nir. ¹⁸ Lerawu oson a la ihi mbele kas orok a laku? Mashi jivi oson yelndam hulaima nokopman a sawehe mbeek yan a landa ambu oso a rupshi mendenda sir. Os mashin a sawehe a rupshinda nombo oso yan a landa hom osmu nanduwa.

Pol ma os li nandari nandari hom or naha mashin or saweri. Unak li heyehe Jisasin li hishindiyaakmbahan

¹⁹ An mbeek ma mbashiwak lerawun a landa ambu nir. An wavu anhik a hishiwa hom lerawun a landahik a nanda nir. Hako erem a unda ambu nir. Ter ma mbashiwak men lerawun landa ma hom amu nanduwa. Mberem ushiwak? Erem a nashinak ma mushak os erem a nawan li heyeye Jisasin li hishindiya^kmbahan.

²⁰ Unda osik os anhi ma Judama nga na liwa wolo, Judama li tiyanda nombon a tiyanda nir. Mberem ushiwak? Erem a ushinak os erem a uwan li heyeye Jisasin li hishindiya^kmbahan. An mbeek mashi Moseshi siyok a sinda ambu nir. Hako ma ol mashi Moseshi siyok sinda ma nga na liwa wolo, an er nga os lir sinda hom a sinda nir. Mberem ushiwak? Erem a ushinak os erem a uwan li heyeye Jisasin li hishindiya^kmbahan.

²¹ Uhu ma ol mashi Moseshin tiyanda ambu ondo nga na liwa wolo, os lir nanda hom a nanda nir. Mberem ushiwak? Erem a ushinak os erem a uwan li heyeye Jisasin li hishindiya^kmbahan. Hako an mbeek mashi os ni tiyakmbaha Avui Wasilaka sawenda mashi oson a halanda ambu nir, wahau. An mashi os ni tiyakmbaha Krai^s mbahanda oso er nga na tiyanda nir. ²² Ma ol ajelijisihi mbeek wavu lihi nga kwambu mendek Jisasin hishindiya^kmbahan. Ma amber hom os li nanda nanda hom a nanda nir. Mberem ushiwak? Erem a ushinak li heyeye Jisasin li hishindiya^kmbahan.

²³ Mberem ushiwak lerawu havakavan a laha ma os li nanda nanda hom a naha mashin a

sawendu? Erem a ushinak ma mushak os erem a nawan li heyehe mashi jivi Jisas Kraishi os a sawendan li hishihi li tiyakmbahan. Ushinak Avui Wasilaka lirin armek or uka. Os erem or uwan a heyehe na rupshikwa nir.

Jir avak ji mblarna mendehe kwambuk ji sitambanaka

²⁴ Ma li shirinyakwa wolo, ma amber hom li tirsaha shirinyanda lir. Hako ma or maifuk ihi ma amber tikrirako shirinya iwa ma oto nom presen oson landa ri. Unda hom jir Jiasin hishindiyananda ma jir erem. Jir avak ji funtlehavantlehe Jisas jirin or hakmba nor mbahanda presen oson ji lakmbaha ji shirinyaka. ²⁵ Ma ol maifuk ihi ma anandin tikrihi presen oson lakwak hishiwa ma ondo lihinjik li auheyehe yanda lir. Lir oso nom li hishombashiowehe hauhakaowehe landa lir. Hako presen os misambi torok li lakwak li hishihi li landa oso mbeek ermba ermbak nakwa ambu sir. Avak kavak nakwa sir. Hako os hevenik ni lakwak ni hishihi ni funtlehavantlenda oso mbeek kavak nakwa ambu sir. Ermbak er nakwa sir. ²⁶ Unda osik an erem. An os a shirinyawa mbeek semben a shirinyanda ambu nir, wahau. Wa ma anandin a tikrikmba hishihi amu shirinyanduwa. An man a jikmba na uwa wolo mbeek tavan a haihanda ermbenda ambu nir. Man nombok er a jinda nir. ²⁷ Las avak ma anandin a sawenak li misihi lirtonom kwambuk li sitambananak an

takatukuyinda ngashi. Karem a hishihi a funtle-havantlehe anhinjik a auheye mendehe namu sinduwa.

10

Mbele mbele ol Israelik fehe lihik talarin ji misihi ji auheyeka. Las avak mbele mbele jirin jeikayenak ji takatukuyinda ngashi

¹ Jiasin hishindiya ma jirin, mashi kason ji hishika. Mas Moses os misumu walanga Judamahin yanga Ijipik or laha li iri wolo, lersuwu avisha las Avui Wasilaka or halashirik si maifuhu nombon si muku irik sihi siyok iri lir. Uhu Fa Nalo oso Avui Wasilaka or mbashirik yok si layisirik yok si rasasirik nombo laka si tavawarik jip iri lir. ² Mosesin li tiya ihi lersuwu avisha siyok li iri nga Fa Nalo oso nombo laka hom si tavawarik li iri nga osmu fak li layindari hom nari sir, os nir Jiasin ni tiyaha fak ni layinda hom. ³ Lir akwa os Masikome Avui Wasilakahi hari oson ari lir. ⁴ Uku os or hari oson ari lir. He, uksembe os sunja orok talarin ari lir. Uksembe os li ari oso Masikome or lir nga li iri oto harik limu ari sira. Sunja oso Krai oria. ⁵ Avui Wasilaka mbele mbele ol kwambu orhik or uri ondo angop heyeri lir. Hako lir mbeek ondon li hishihi orin tiyari ambu lir. Uri osik or mbeek lirin rupshiri ambu ri. Uhu nor mbarik mamatar lihi misamtelmbamba orok harakori lir.

⁶ Mbele mbele kal mas nahanda kandon ni heyeye ni hishiyarihi os mas li uhundari hom

mbele mbele kavanjik ni uwan ni halaka. ⁷ Jir avak ma tavak li unda godin ji lotu uwa hala, os lihi lal mas li undari hom. Avui Wasilakahi jekambak karem li kayehendari sir, ♦ Lir emenakun ma tavak li unda godin li hashihi akwa nga uku kava nga li aha li mblaha nokove nga yari lir. ♦ ⁸ Hako nir avak nokophirimbirih hu-latolhakanda nombok ni layiwan ni halaka, os lihi lal mas li uhundari hom. Erem li uhu niri namtaskop ma 23,000 er harakori lir. ⁹ Wasilaka akwan or harik ari lir. Hako li ashihi lihi lal orin narfatarfajiri lir. Lir erem li uri osik Avui Wasilaka or mbarik hoyo lal lirin li shishirik hari lir. Nir os li narfatarfajinda hom erem ni mbawa hala. ¹⁰ Unda hom jir avak mbele mbelenjik Avui Wasilakan ji mbahanjiwa hala. Os lihi lal erem li mbarik ensel or man mandingormendari oto or taha lirin or mandingormeshirik hari lira.

¹¹ Mbele mbele ol mas lihik talari ondo ma ol ter liwa ma li heyehe li hishiyarihi li ajekmbaha talari lir. Mbele mbele ol mas talarik Avui Wasilakahi jekambak li kayeri ondo ma nir ter liwa man si saweshinak ni auheyekmbaha li kayeri osa. Misambi toso mendek si nakwa wolok osmu nanduwa. ¹² Uwa osik am kwambuk ji siw, karem ji hishi nahi, wa ji auheyeka. Las avak ji takatukuyinda ngashi. ¹³ Jeikaye os jihik talawa oso mbeek jihikop talawa ambu sir. Ma musha jeikaye oso himi lihik talanda sir. Avui Wasilaka mbeek jirin halakwa ambu ri. Uwa osik or mbeek jirin or halashinak jeikaye las jirin

10:6: Nam 11:4,34; 1 Ko 10:11 **10:7:** Kis 32:6 **10:8:** Nam 25:1-9 **10:9:** Nam 21:5-6 **10:10:** Nam 16:41-49

si unak takatukuyikwa ambu jir, wahau. Os jeikaye las jihik si tala nahi, jirin or jelyashinak kwambuk sitambanakwa jir. Uhu mbeek si unak ji takatukuyihi kavak nakwa ambu jir, wahau.

Jir avak God indinga oto nga ma tavak li unda god nga nakrem ji lotu uwa hala

¹⁴ Ma jir a rupshi mendenda jirin, ji misi. Ma tavak li unda god ondon lotu unda nombon ji atamatawe yaka. ¹⁵ Jir angop hishiyarinda nga nanda jir. Uwa osik mashi kas a mbawa kason yawur ji hishi ji yarika. ¹⁶ Os ni tirsaha komunionin ni awa wolon ji hishika. Wain uku oso Avui Wasilakan ni sawewak armesarmek or ushiwak ni aha karem ni hishinda nir, Krai miandok or harik fi orhi si ngoroshihindak os jipjip nimu linduwa, karem ni hishinda nir. Bret erem. Os bretin ni tava ni awa wolo karem ni hishinda nir. Krai miandok or haha maome orhin nirin or hashihindak os jipjip nimu linduwa, karem ni hishinda nir. ¹⁷ Bret namtas nom si nanda osik tenjer bret oson ni anda nir. Uwa osik nir amber hom os nimu namtaskop sinduwa.

¹⁸ Israelik fehe ma ondon ji hishika. Emenaku altak li owehe Avui Wasilakan ofan li uri wolo, ma ol alta orok lerawun landari ma emenaku kas andari lir. Erem li uri oso osmu karem nirin mukunduwa, lir Avui Wasilaka nga nakrem sindari lir. ¹⁹ An karem amu mbanduwa, ma tavak li unda god ondo mbeek God indinga ambu lir. Uhu emenaku ol li owe li ofa unda ondo mbeek lirin jelyanda ambu sir, wahau.

²⁰ Hako a mbakwa karem, ma ol ma tavak li

10:16: Mt 26:26-28

10:17: Ro 12:5

10:18: Wkp 7:6

10:19: 1 Ko 8:4

unda god ondon ofa uwa, wasimalengamban ofa unda lir. Mbeek God indingan ofa unda ambu lir. Unda osik jirin amu sawenduwa. Ji auheyehe ji lika. Las avak wasimalengamban ji ofa unak wasimalengamba ondo jirin li oloshinak lir nga nakrem ji sinda ngashi. ²¹ Jir angop Jisas nga nakrem sinda jir. Unda osik jir avak Jisas nga wasimalengamba nga evrembam ji tiyawan ji hala. ²² Os erem ji u nahi, Wasilaka avak jirin waplelenakwa ri. Wa mberem ji hishindu? Kwambu jihi kwambu orhin tikrinda sir, karem jimu hishindu? Wahau.

Ermba ermbak hi Avui Wasilakahin ji hauoweka

²³ Jir lal karem mbanda jir, ◆Mbele mbele amber ni undahik nanda lir, ◆karem mbanda jir. He, ome sira. Hako, mbele mbele amber ondo mbeek jirin jelyanda ambu lir. Jir lal karem mbanda jir, ◆Mbele mbele amber ni undahik nanda ol te, ◆karem mbanda jir. He, ome sira. Hako mbele mbele amber ondo mbeek jirin li jelyashinak Jisasin ji tiyanda nombo jihi oso kwambuk nandahi ambu sir. ²⁴ Avak jihikop ji hishiwa hala. Jir nga nakrem Jisasin hishindiyananda man ji hishika. Uhu mbele mbele sunguwavu lihi jivik nakwa ondo nom ji uka.

²⁵ Karem ji uka. Avimbashi ol maketik li owewa ondo men ji frungawuhu ji aka. Ondon ji hishihi ji mba, ◆Avimbashi tondo ma tavak li unda godnjik li ofa unda ol mo? Os tondon

a frungawuhu na a nahi, kavak a nakwa on?
 ◆ karem ji hishiwa hala. ²⁶ Mberem ushiwak?
 Mbele mbele amber misambi torok nanda ondo
 Wasilaka uhunda jivi lir. ²⁷ Unda osik os Jisasin
 tiyanda ambu ma lar os ji ihi aka orhik ji a, karem
 or mba nahi, avak ji silheye ji mba, ◆ Mbeek mi
 lawa avimbashi tolir? ◆ karem mbawa hala. Ji ihi
 akwa ol or hundujewa ondon men ji aka. ²⁸ Hako
 os ma lar orok er nga nor lihindanak jirin or mba,
 ◆ Avimbashi tondo ma tavak li unda godnjik li
 ofa uwa lir. ◆ Karem or sawe nahi, ji awa hala.
 Mberem ushiwak? Las avak ji anak ma or jirin
 erem sawewa ma oto wavu orhi kavak si nanda
 ngashi. ²⁹ An mbeek ji aha wavu jihi kavak si
 nakwan a mbawa ambu nir. Ma or erem jirin
 sawewa ma oto wavu orhi kavak si nakwak os
 amu mbanduwa.

Mberem ushiwak os ji unak ma anandi wavu
 lihi kavak si nakwan ji hishihi ji hala, karem a
 mbandu? ³⁰ Os Avui Wasilakan armesarmek a
 sawehe akwan a a nahi, mbeek ma lar os erem a
 uwan or heyehe kavan a u, karem mbakwa ambu
 ri.

³¹ Erem nanda osik os ji awa mo ji awa
 ambu, mbele mbele ji uwa nakrem Jisasin
 hishindiyananda ma jirin li heyehe hi Avui Wasilakahin li hauowekmbaha ji uka. Ushinak erem ji uwan li heyehe Jisasin li hishindiyananda nombo lihi mbeek kavak nakwa ambu sir. ³² Jir avak Judama nga yanga Grikik fehe ma ondo nga ma ol Avui Wasilakahi siosik linda ondo nga ji hishika. Uhu nombo worna nom ji tiyaka. Las

avak mbele mbele ondo ji unak li heyehe Jiasin li hishindiya nombo lihi kavak si nanda ngashi.

³³ An mbeek anhinjik a jelyakwak a hishihi mbele mbele jivin a unda ambu nir. An ma anandi li rupshihi Jiasin li tiyakwak a hishihi mbele mbele jivin a unda nir.

11

Nombo wornak lotu unda nombon or saweri

¹ Jir os an yanda nombok ji yaka, os an Kraisin a tiyanda hom. ² Ermba ermbak anin ji hishihi mashi os a sawendan toltangrinda jir. Unda osik jirin amu rupshi mendenduwa.

³ Hako mashi las a saweshinak armek ji yarikwak amu mbanduwa. Kraisi or hausishiwak hulayi orhi siyok hakasinda lir. Hulayi li hausishiwak nokove lihi lihi siyok hakasinda lir. Avui Wasilaka or hausishiwak Kraisi orhi siyok hakasinda ri. ⁴ Os ji tirsaha ji lotu uwa wolo, os hulayi lar or taha masiji orhin or arango ho Avui Wasilakan or sawewa mo mashi orhin profet hom or sawe nahi, os erem or uwa oso kava sir. Os erem or uwa osmu nirin mukunduwa, or mbeek Kraishi siyok sinda ambu ri. ⁵ Os ji tirsaha ji lotu uwa wolo, os nokove las si taha masiji sihin si arango ho, Avui Wasilakan si sawewa mo orhi mashin profet hom si sawe nahi, os erem si uwa oso jivi sir. Hako os masiji sihin si arango nahi ambu, oso kava sir. Mberem ushiwak? Oso osmu nirin mukunduwa, sir mbeek hula sihi sishiwak orhi siyok sinda ambu sir. Oso osmu masikukwa

sihi li lereshiwak si humblaranda hom nanduwa. ⁶ Os nokove masiji sihin si arangokwak si hishi nahi ambu, wa masukukwa sihin simbalesik si kororakoka. Hako nokove jirin, angop ji heyenda sir. Os masukukwa jihin korowa mo lere nahi, jir humblara mendekwa jir. Unda osik masiji jihin ji arangoka. ⁷ Hako hulayi masiji orhin or arangoho Avui Wasilakan or sawewa hala. Uhu orhi mashi nga profet hom or sawewa hala. Mberem ushiwak? Hulayi ondo Avui Wasilaka os or nandan or heimaha or uhunda ola. Lir Avui Wasilaka kwambu os orhik nandan or heimaha or uhunda ola. Hako nokoven or uri erem. Lir kwambu os hula lihik nandan or heimaha nor uri lir. ⁸ Avui Wasilaka mbeek nokovehi maomen or laha hulayin uri ambu ri, wahau. Hulayihi maomen or laha nokoven uri ria. ⁹ Hulayin or uri mbeek nokovehi siyok or sikmbaha or uri ambu ri, wahau. Or nokoven or uri hula sihi orhi siyok si sikmbaha or uri sir. ¹⁰ Uwa osik halanak nokove hula sihi siyok si sinda nombon si heimaha masiji sihin si arangoka. Mberem ushiwak? Ensel mbele mbele os ni uwan lishi heyenda ola.

¹¹ Hako ma ol Wasilakahi krahak sinda ondo mbeek hulayi apsham li siwak, nokove apsham sinda ambu lir. Lir nakremkop li sihi ananjelyanda lir. ¹² Mas Avui Wasilaka hulayihi maomen or laha nokoven or uri sir. Hako oro wolok sishi raha ter nawa hulayi maome nokovehik talanda lir. Hako hulaima nokopma nga mbele mbele amber ondo nga Avui Wasilakahikop talanda lir. ¹³ Jihinjik mashi kason ji

oweioweiheyehe ji yarika. Os nokove masiji sihin si arango number Avui Wasilakan si sawewa oso jivi os? Wahau te. Oso kava sir. ¹⁴ Jir angop ji heyenda sir. Os hulayi masukukwa orhi hombelakak si na nahi, oso kava sir. ¹⁵ Hako os nokove masukukwa sihi hombelakak si nawa, oso tlahapsinda hom si naha, jivi sira. Avui Wasilaka masiji sihin si arangokmbaha masukukwa sihi hombelakak si nakmbaha or uri sir. ¹⁶ Hako os ma lar mashi kas a mbawan or misihi nor mblarnaha, mashi apsham or mbakunak or hishi nahi, wa wavu os erem or hishiwan or hala. Nir nga sios Avui Wasilakahi amber hom nakrem nombo namtas os a sawewa oso nom ni tiyanda nir.

Sios Korinik fehe ondo mbeek yawur li hisihi komunioinin andari ambu lir

¹⁷ Os ji lotu uwa wolo mbeek nombo jivin unda ambu jir, nombo kava indingan unda jir. An mbeek nombo nombo os ji undan a heyehe na rupshinda ambu nir, wahau. Unda osik ter nombo nombo os ji tiyakwan amu sawekuwa. ¹⁸ Os ji lotu ukwak ji tirsawa wolo, wavu jihi mbeek namtaskop nanda ambu sir. Wavu jihi apshamba apshambak ji hisihi jihi ambek anakoro sinda jir, karem li sawerik a misiri nir. Mashi oson a misihi amu mbanduwa, ♦Erem unda lira.♦ ¹⁹ A hishiwa, wavu jihi apshamba apshambak ji hisihi jihi ambek ji anakoro ji sinda oso si talanak avak kormbak ji heyekwa sir, lawe mende ol Avui Wasilaka rupshinda nombon tiyawak, lawe ol wavu lihik li hishiwa nombon

tiyandu. ²⁰ Erem ji nanda osik ji tirsaha komunionin ji anda oso mbeek yawur ji hishiyarihi ji anda ambu sir. ²¹ Jir mbeek man ji nikishiwak li taha nakrem anda ambu jir. Jir jihi jihik ji akwak ji hishihi anda jir. Ushiwak lal erenghanda lir. Lal wain ukun laka lakak li aha ambarambasinda lir. ²² Mberem ushiwak erem ji undu? Jir aka ngashi jir. Os ji erengha nahi, wa aka jihik ji ashihi jivai randirsaka. Nakrem ji lotu unda ma ondo mberem nanda ma olika, karem hishinda jir. Erem ji hishihi os ji awa wolo mbeek ern-dakava ol nakrem ji lotu unda ondon hishinda ambu jir. Os erem ji unda oso mberem avai jirin mbaku? Jirin a rupshihi hi jihin a hauowekwa on? Wahau. An mbeek os erem ji undan a rupshihi hi jihin a hauowekwa ambu nir.

Wasilaka Jisas bret nga wain uku nga orin tiyanda man or hari nombo kasira

(Mt 26:26-29; Mk 14:22-25; Lk 22:14-20)

²³ Mashi os jirin a sawerik ji misiri oso Wasilakahik tari sir. Unda mashi os amu indik jirin sawenduwa. Am si homirik os Judas Wasilaka Jisasin tavarenje wutarihik or hakuri wolo orok, Jisas bret las ormu tolora. ²⁴ Uhu Avui Wasilakan armek or sawehe nor toltavaha ormu mbara, ♦Kaso maome anhi kasira. Jirin si jelyakmbaha os amu handuwa. Undanak kumak os karem ji uhu awa wolo ermba ermbak anin ji hishioweka. ♦ ²⁵ Am bretin li ashihi wain ukun or toloho ormu mbara, ♦Kaso fi anhi suma akri jir nga na tiviwa kasira. Undanak kumak os karem ji uhu awa wolo anin ji hishioweka, ♦ karem ormu

sawera. ²⁶ Unda osik os Wasilaka or uri hom erem ji uka. Uhu bret nga wain uku nga ji awa wolo, orin ji hishioweka. Uhu nomorawun or kishaha or hahandan kormbak ji sawe ji liyanak Wasilaka indik or taka.

²⁷ Uwa osik os wawu jihin yawur ji oweioweiheye namber, bret nga wain uku nga ji a nahi, misokome Avui Wasilakahik mbeek jivik nawa ambu jir. Os erem ji uwa oso Jisas os miandok or hahandari oso mbeek mbele las undahi ambu sir, karem ji hishihi lerawu os Jisas lahanda os jimu uwak kavak nanduwa. ²⁸ Uwa osik jihinjik wawu jihin armek ji oweioweiheyeshihi bret nga wain uku nga jivai aka. ²⁹ Os jihinjik wawu jihin yawur ji oweioweiheye namber bret nga wain uku nga ji a nahi, os kumak Avui Wasilaka man or oweioweiheyehe or mbakwa wolo, or avak jirin kavak or nakwa jir. ³⁰ Jir wawu jihin yawur ji oweioweiheye namber komunionin anda jir. Erem ji unda osik jihi lal li saptakawak lal li kavamisiwak lal olmu handuwa. ³¹ Hako os jihinjik yawur ji hishihi masmas kavakava os ji undan Avui Wasilakan ji sawerakoshinak or laha ermbeshinak bret nga wain uku nga ji a nahi, oso jivi sira, mbeek kavak nakwa ambu jir. ³² Hako os Avui Wasilaka jirin or ngria sawehe tolowornawa oso karem. Erem or ushinak jir mbeek ma ol misambi torok fehenda nga nakrem kavak nakwa ambu jir.

³³ Jisasin hishindiyaanda ma jirin, os bret nga wain uku nga ji akuna wolo man ji nikishinak

li taha nakrem jivai aka. ³⁴ Os ji erengha nahi, aka jihik ji ashahi jivai talandirsaka. Erem ji u nahi mbeek Avui Wasilaka or unak kavak nakwa ambu jir. Mashi lal nga jirin a sawekwak a hishiwa nir. Hako halanak yawur jirin a ta heyekop a sawekundu.

12

Avui Wasilaka Masikome orhin or hashihindak li landa landa nombon Pol or mbari

¹ Jisasin hishindiya ma jirin, Masikome Avui Wasilakahi or hashihindak lerawun ji landa landa nombon armek a sawenak ji misika.

² Jihinjik angop ji heyenda sir. Os Jisasin ji tiya namber nari wolo, ma tavak li undari god ol mainmbanda ambu ondon lotu undari jir. Jir men ferfar ji naha hishiyarindari ambu jir.

³ Uwa osik ter armek ji hishiyarikmbaha mashi kason jirin amu sawenduwa. Ma or Masikome Avui Wasilakahi ngashi ambu oto or mbeek, ♦Jisas Wasilaka anhi ri,♦ karem mbakwa ambu ri, wahau. Hako Masikome Avui Wasilakahi or sauhawak sawenda ma oto nom ♦Jisas Wasilaka anhi ri,♦ karem mbakwa ri. Or mbeek Jisasin mashi kavak mbakwa ambu ri, wahau.

⁴ Masikome Avui Wasilakahi namtar nom nanda ri. Hako presen orhin krivingrivik or hashihindak lerawun ni landa nir. ⁵ Unda osik presen orhik lerawun ni landa nombo apsham krivingrivi lihik ni landa nir. Hako Wasilaka nihi oto namtar nom linda ri. ⁶ Lerawu krivingrivi lihik ni landa nir. Hako Avui Wasilaka

namtar nom kwambun or hashihindak lerawu amber ondon ni landa lir. ⁷ Avui Wasilaka ma ol nakrem Jisasin ni hishindiya man ni jelyakmbaha Masikome orhin nirin hari ri. ⁸ Ma lal Masikome orhin or hashihindak hishiyarinda nga nanda lir. Hovok ma lal Masikome orhin or hashihindak hishfalhisfalaha krahakoronda lir. ⁹ Hovok ma lal Masikome orhin or hashihindak kwambu mendek Jisasin hishiowenda nombon li toltangrihi sinda lir. Hovok lal Masikome namtar otohikop ma ol kavamisindan li mbawak jivik nanda lir. ¹⁰ Hovok lal Masikome orhin or hashihindak ma undahi ambun unda lir. Hovok lal Masikome orhin or hashihindak mashi orhin profet hom sawenda lir. Hovok lal Masikome orhin or hashihindak Masikome Avui Wasilakahi landa lerawu nga wasimalengamba landa lerawu nga li heilakailaha kormbak heyembanda lir. Hovok lal Masikome orhin or hashihindak os mashi apsham apshamhik^{12:10} Avui Wasilakan sawenda lir. Hovok lal Masikome orhin or hashihindak mashi os apsham apshamhik li mbanda oson li tormbleshihi kormbak li sawewak misinda lir. ¹¹ Avui Wasilakahi Masikome namtar oto nom mbele mbele amber ondon unda ri. Uhu os or hishiwa hom ma namtarmba namtarmbak lerawu os li lakwa lakwak handa ri.

Nir Kraisin tiyanda ma maome namtaskop ni nanda nir

¹² Nir Kraisin ni tiyanda ma or nga masamtenjek ni nanda nir. Hako maome nihi os si nanda

12:10 **12:10:** Os li mbawa wolo, lihinjik li misikrahakorondahi ambu sir. Masikome Avui Wasilakahi sauhawak men li mbanda sir. **12:11:** 1 Ko 7:7

apshamba apshambak nanda sir. Unda hom Kraisin tiyanda ma nir os ni nanda nanda apshamba apshambak ni naha lerawu os ni landa landa apshamba apshambak ni landa nir. ¹³ Lal nihi Judama nir. Lal nihi yanga Grikik fehe nir. Lal akishmakisha nir. Lal malakama nir. Karem ni nanda ma nir. Mberemhi nombok Krai nga maome namtaskop ni nar? Masikome namtar otohikop fak ni layihindak os nimu maome namtaskop nanduwa. Nir Masikome namtar nom ni lahanda osik kwambu orhik nimu sinduwa.

¹⁴ Maome nihi namtaskop nanda sir. Hako kumba, tava, masiji, mbele mbele ol maome nihik nanda mushak nanda lir. ¹⁵ Os kumba si mba, ♦An tava ambu onik mbeek maome sihi kas ambu nir. ♦ Hako wahau. Kumba nga tava nga maome namtaskop nanda vri. ¹⁶ Hovok mambla os si mba, ♦An misokome ambu onik mbeek maome sihi kas ambu nir. ♦ Hako wahau. Misokome nga mambla nga nakrem maome namtaskop nanda vri. ¹⁷ Os maome amber hom misokomekop si nandakop, wa mberem nivai misiw? Os maome amber hom mamblakop si nandakop, wa mberem os kuvasahawan ni misiw? ¹⁸ Maome nihi mbeek erem nanda ambu sir. Avui Wasilaka maome nihi os li lakuri lakurin himu himuk angop or oweri lir. ¹⁹ Os maome nihi tava nom si nahandakop oso mbeek maome, karem ni ushawa ambu sir. ²⁰ Maome nihi namtaskop nanda sir. Hako kumba, tava, masiji lerawun li landa kovingrivik landa lir.

²¹ Erem nanda osik misokome mbeek tavan karem mbakwa ambu sir, ♦Tava, nyir na-

handa ambukop mbeek nyir nga na hishiwa ambu nir. ♦ Hovok masiji mbeek kumban karem mbakwa ambu sir, ♦ Kumba, nyir nahanda ambukop mbeek nyir nga na hishiwa ambu nir. ♦ Karem mbakwa ambu sir. Mberem ushiwak? ²² Misokome nihik ni heyewa, ♦ Maome kaso yeje lerawu kas landa ambu sir, ♦ karem ni mbanda yeje oso Avui Wasilaka misokome orhik or heyewa, lerawu wasilakan landa sir. Unda osik mbeek maome nihi kas ni kavanaha las ni jivinakwa ambu nir, wahau. ²³ Maome nihi ol ni heyeha ni humblaranda ondon armek ni tlahapsishiwak jivik nanda lir. ²⁴ Hako maome nihi ol armek nanda ondon mbeek armek ni tlahapsinda ambu lir. Hako maome os ni heyeha ni mba, ♦ Kaso mbeek lerawu nga nanda ambu sir, ♦ karem ni mbanda yeje oso Avui Wasilaka misokome orhik or heyewa lerawu wasilakan landa sir. Avui Wasilaka maome nihin karem or uri lir. ²⁵ Erem or uri oso maome mbeek lihi lihik li lakmba nor uhunda ambu sir. Maome yoko nihi amber or ushinak li ananjelyakmbaha or uhunda lir. ²⁶ Uwa osik maome yoko kas os si kavamisi nahi, maome amber hom kavamisirakokwa sir. Hako os maome yoko kas lerawu jivi si lanak hi nga si na nahi, maome amber hom rupshikwa lir. ²⁷ Jir amber hom Kraisi nga maome namtaskop nanda jir. Jir namtamba namtambak or nga nakrem maome mamtaskop nanda jir. ²⁸ Unda hom Avui Wasilaka ma ol siosik lerawun lakurin os li lakuri lakurik or kamari lir. Lal aposelik, lal mashi orhin profet hom li sawekmbahan, lal tisak or oweshinak Avui Wasilaka rupshinda nombon

man li sawekmbahan, lal ma undahi ambun li ukmbahan, lal ol kavamisindan li mbanak jivik li nakmbahan, lal man jelyakmbahan, lal lerawu anandi anandin li washilikmbahan, lal mashi apsham apshamhik Avui Wasilakan li sawekmbahan. Karem or kamari lir. ²⁹ Wa, mberem ji hishindu? Ma amber hom aposelik nakwa ol? Mo ma amber hom mashi Avui Wasilakahin profet hom sawekwa ol? Mo ma amber hom tisa nakwa ol? Mo ma amber hom ma undahi ambun ukwa ol? ³⁰ Mo ma amber hom kavamisindan li mbanak jivik nakwa ol? Mo ma amber hom mashi apsham apshamhik Avui Wasilakan sawekwa ol? Mo ma amber hom mashi apsham apshamhin tormblendahik nakwa ol? Wahau. Ma namtarmba namtarmbak lerawu lihi krivingrivik lakwa lir. ³¹ Hako jir avak Avui Wasilakan kwambuk ji silinak presen os ma anandin jelyakwan or hanak lerawu oson ji laka.

Jir ma anandin wapnuku jihik ji oweka

Uwa osik ter ol a sawewa nombo kandon tikrihi wasilakak nanda nombon jirin amu sawekuwa karem, jir ma anandin wapnuku jihik ji oweka.

13

¹ Os ma anandin wapnuku anhi a owe number, mashi apsham apshamhik mo enselhi mashik a mba nahi, men sembe na mbanda nir, os jikisakri min li tokoho li manyelewak ni misinda hom. ² Unda hom os ma anandin wapnuku anhi a owe number, Avui Wasilakahi mashin profet hom a sawe nahi, mbeek nombo

orok man a jelyandahi ambu sir. Hovok os ma anandin wapnuku anhik a owe namber, Avui Wasilaka wanyinda mashi orhin a hishikrahakoro nahi, mbeek nombo orok man a jelyandahi ambu sir. Hovok os ma anandin wapnuku anhik a owe namber, hishiyarinda nga na nahi mbeek nombo orok man a jelyandahi ambu sir. Hovok os ma anandin wapnuku anhik a owe namber, Jisasin a hishindiyananda nombo anhi wasilakak si nanak telemban a mbanak si haisi nahi, mbeek nombo orok man a jelyandahi ambu sir. ³ Hovok os ma anandin wapnuku anhik a owe namber, mbele mbele anhi amber ern-dakava ondon a harako nahi, mbeek nombo orok man a jelyandahi ambu sir. Hovok os Jisasin a hishindiyananda osik li taha anin li jihi maome anhin hik li suwushinak a ha nahi, mbeek nombo orok man a jelyandahi ambu sir.

⁴ Ma or ma anandin wapnuku orhik owenda ma oto mbeek kolok waplelenaha os orin li ngriawa wasan ngrianda ambu ri, wahau. Or man jivijivikop unda ri. Uhu or mbeek mahi mbele mbelen antlanda ambu ri. Uhu or mbeek yerkujihi hi orhin hauowenda ambu ri. ⁵ Or mbeek mbele mbele ol or unak ma anandi wavu lihi kavak si nakwa ondon unda ambu ri. Uhu or mbeek mbele mbele orhikop nakwak hishinda ambu ri. Uhu or mbeek kolok waplelenanda ambu ri. Uhu or mbeek os orin li kavanawan hishinda ambu ri. ⁶ Or mbeek mbele mbele os kavak nanda nombon li undan rupshinda ambu ri, wahau. Or mashi omendinga nom or rupshihi nombo worna nom tiyakwak hishinda

ri. ⁷ Ma or ma anandin wapnuku orhik owenda ma oto or mbeek waplelenaha os orin li ngriawa wasan ngrianda ambu ri, wahau. Or man jivijivikop unda ri. Uhu ermba ermbak Avui Wasilakan or hishindi yawak orin or jelyashiwak sitambananda ri. Uhu nomorawu os orhik si lawuwa wolo kwambuk er sinda ri.

⁸ Ma anandin wapnuku nihik ni owenda nombo oso mbeek mendek nakwa ambu sir. Hako Avui Wasilakahi mashin ni sawenda oso mendek nakwa sir. Mashi apsham apshamhik ni mbanda oso mendek nakwa sir. Hishiyarinda os mahik nanda er nga mendek nakwa sir. ⁹ Ter mbele mbele ol kormbak nanda nom ni heyenda nir, mbeek mbele mbele amber ni heyerakonda ambu lir. Uhu mashi Avui Wasilakahi heyehyekop ni sawenda nir, mbeek yawur ni hishiyarihi sawenda ambu nir. ¹⁰ Hako kumak mbele mbele amber tontlo indinga lihi avak kormbak talarakonak ni heyekwa lir. Unak oro wolo ol heyem heyem ni heye ni sawenda ondo avak mendek nakwa lir.

¹¹ Os jikisakrik a nari wolo jikisakri ondo li hishindari hom a hishindari nir. Uhu jikisakri ondo li mbandari mashik a mbandari nir. Hako a saha wasilakak a nari wolo jikisakri ondo li mbandari mashin a halaha ma ol saha wasilakak nandari ondo li mbandari mashik a mbari nir. ¹² Ter mbele mbele ol Avui Wasilaka unda ondo heyem heyem nom nimu heyenduwa, mbeek yawur ni heyekrahakorowa ambu lir. Hako kumak mbele mbele ondo amber kormbak ni heyekrahakorokwa lir. Uhu kumak avak orin

yawur ni heyekrahakorokwa ri, os ter nirin or heyekrahakorowa hom.

¹³ Avui Wasilakan ni hishiowenda nombo nihi nga or nirin indik or lakwak ni nikishinda nombo nga man wapnukuk ni owenda nombo nihi nga mbeek mendek nakwa ambu lir. Nombo nalmin-grip kal ni hishihi ni sinda kando mbeek mendek nakwa ambu lir. Hako man wapnuku nihik ni owenda nombo oso, nombo anandi kavron si tikrihi Avui Wasilakahi misokomek jivik si naha wasilakak nanda sir.

14

Avui Wasilakahi mashin profet hom sawenda lerawu oso wasilaka mendek si naha mashi apsham ashambhik Avui Wasilakan sawenda oson tikrinda sir

¹ Nombo os ma anandin wapnuku jihik ji owendan ji halashinak maifuk si naka. Uhu Avui Wasilakan ji silinak Masikome orhi presenin jirin or hashinak lerawu orhin ji laka. Uhu masmas ji silinak presen os mashi orhin profet hom sawendan jirin or haka. Mberem ushiwak karem a mbandu? Mashi Avui Wasilakahin profet hom man sawenda lerawu oso misokome orhik or heyewa wasilaka mendek nanda sir. ² Os ji lotu ukwak ji tirsawa wolo, os jihi lal mashi apsham apshambhik Avui Wasilakan li sawe nahi, wa orto nom misikwa ri. Hako ma anandi ol orok liwa ondo mbeek mashi oson misindahi ambu lir. Mberem ushiwak? Lir kwambu Avui Wasilakahikop mashi apsham apshambhik wanyinda mashin li sawenda osa. ³ Hako ma ol Masikome

Avui Wasilakahi or sauhawak mashi orhin profet hom sawenda ondo man sawenda lir. Ushinak Jisasin li hishindiyaanda nombo lihi nga wavu lihi nga kwambuk si naha lirin si jelyakmbahan. Unda osik kwambu os mashi Avui Wasilakahin sawendan ji silinak or haka.

⁴ Ma ol mashi apsham apshamhik Avui Wasilakan sawenda ondo lihinjik saunjelyanda lir. Hako ma ol Masikome Avui Wasilakahi or sauhawak mashi orhin profet hom sawenda ma ondo ma ol siosik sinda ondon saunjelyashiwak Jisasin hishindiyaanda nombo lihi kwambuk nanda sir. ⁵ A hishiwa, jir amber hom mashi apsham apshamhik Avui Wasilakan ji sawewan te. Hako a rupshi mendewa, Masikome orhi or sauhawak mashi Avui Wasilakahin profet hom ji sawekwak amu hishinduwa. Os mashi apsham apshamhik Avui Wasilakan ji sawe nahi, wa ma lal halanak mashi oson li tormbleka, unak ma ol siosik sinda ondo amber avak mainome sihin armek li misika. Hako os mashin tormblenda ma lal nga na nahi ambu, mbeek ma lal misindahik nakwa ambu sir. Uwa osik ma ol Masikome Avui Wasilakahi or sauhawak mashin sawenda ondo lerawu jivin li laha ma ol mashi apsham apshamhik Avui Wasilakan sawenda ondon tikrinda lir.

⁶ Unda osik Jisasin hishindiyaanda ma jirin, mashi kas a mbawan yawur ji hishika. Os jihik a raha mashi apsham apshamhik Avui Wasilakan a sawe nahi, os a sawewa oso am jirin jelyakundas? Wahau. Jirin jelyakwa ambu sir. Hako os jirin a sawenak ji misiku nahi, wa mashi os ji misindakop a sawekwa nir. Ushinak avak jirin

si jelyaka. Mbele mbele Avui Wasilaka mukuwak a heyenda nga hishiyarinda os anin or hahanda nga Masikome orhi or sauhawak profet hom sawenda mashi nga mbele mbele os ji ukmbaha Avui Wasilaka sawenda nga jirin a sawekwa nir. ⁷ Wa, mbele mbele kandon ji hishika. Os fiwakun yawur ji toko ji ufuna nahi ambu, hukwan ji korowa wolo mbeek armek nakwa ambu sir. ⁸ Os ji anajikwak ji tokonda hom min yawur ji toko nahi ambu, wa lawe avak misihi hundujehendanak awun uku? Wahau.

⁹ Unda hom mashi apsham apshamhik Avui Wasilakan ji sawenda nga nakrem. Os ma misindahi mashik ji mba nahi ambu, wa lawe avak mainome os ji mbawan yariku? Wahau. Mashi os ji mbawa oso mbeek li misikwa ambu sir. Oso men suwa laha fruhu inda hom nakwa sir. ¹⁰ Ma misambi torok fehe mashi apsham apshamhik mbanda lir. Unda mashi lihi orok lihi ambek anasawe linda lir. ¹¹ Hako os samba samba lar mbele las mashi orhik or mba nahi, wa mberem a misiku? Wahau. Uhu os mbele las mashi anhik a mba nahi, wa mberem or misiku? Wahau. Shir evrembam mashi os shi mbawan shi anahishaha shi mbelekwa shir. ¹² Erem nawa osik jirin amu sawekuwa. Jir Masikome Avui Wasilakahi presenin jirin or hakmbaha silinda jir. Oso jivi sira. Erem ji siliwa wolo presen os siosin jelyanda osonjik ji silinak or haka. Ushinak ma ol siosik sinda ondo kwambuk li sitambanaka.

Pol mashi apsham apshamhik Avui Wasilakan sawenda nombon or saweri

¹³ Uwa osik ma or mashi apsham apshamhik Avui Wasilakan sawenda ma oto halanak Avui

Wasilakan or silinak avak presen os mashi os or mbawan or tormblekwan er nga nor haka. ¹⁴ Mberem ushiwak? Os mashi apsham apshamhik Avui Wasilakan a sawewa oso Masikome orhi anhik or layishiwak mashi apsham apshamhik a sawenda nir. Hako an mbeek mashi oson a hishiyarihi na sawenda ambu nir. ¹⁵ Uwa osik mberem avai uku? Os Avui Wasilakan a sawewa wolo, wavu anhik tasanda mashi nga Masikome Avui Wasilakahi sauhanda mashi nga evrembam a sawekwa nir. Os hukwan a korowa wolo erem. Wavu anhik tasanda hukwa nga Masikome Avui Wasilakahi sauhanda hukwa nga evrembam a koroho Avui Wasilakan a hausimbausikwa nir. ¹⁶ Os orin ji hausimbausikmbaha mashi apsham apshamhik ji mba nahi, wa ma ol mashi oson misinda ambu ondo mberem li misihi jir nga nakrem orin li hausimbausiku? Wahau. Uhu mberem os Avui Wasilakan armek ji mbawa oson li misihi li mba, **◆**Omendinga sira, **◆**karem li mbaku? Wahau. ¹⁷ Os Avui Wasilakan armesarmek ji mbakmbaha mashi apsham apshamhik ji mba nahi, erem ji uwa oso mbeek ma anandin jelyakwa ambu sir. ¹⁸ An jirin a tikrihi mashi apsham apshamhi musha mendek Avui Wasilakan a sawendahi nir. Unda osik Avui Wasilakan armesarmek amu mbanduwa. ¹⁹ Hako os ma li tirsaha li lotu uwa wolo, mashi lapndonom os li hishiyarikwa ambek a sawenda nir, mbeek musha mendek mashi apsham apshamhik a sawenda ambu nir.

²⁰ Jisasin hishindiyaanda ma jirin, jir jikisakri hishinda hom ji hishiwa hala. Misi. Jikisakri ol kuvuk fehe ondo mbeek kavakavan wasi-

lakak unda ambu lir. Uwa osik kavakava os ji unda ji halanak jikisakri ondo unda hom si naka. Hako hishiyarinda jihi ji halanak ma ol saha wasilakak nanda ondo hishiyarinda hom si naka. ²¹ Avui Wasilakahi jekambak karem

li kayehendari sir. Wasilaka karem mbari ri, ♦Avak a mbashinak ma ol yanga anandik fehe ma anhin sawekwa lir. Uhu an mbashinak mashi anandi anandihik ma anhin sawekwa lir. Hako lir mbeek mashi anhin misindiyakwa ambu lir. ♦

²² Uwa osik mashi apsham apshamhik mbanda oso Avui Wasilaka kwambu orhin ma ol orin hishindiyananda ambu ondon ormu mukunda sir. Hako Masikome Avui Wasilakahi or sauhawak mashi orhin profet hom sawenda oso kwambu orhin ma ol orin hishindiyananda ondon ormu mukunda sir. ²³ Unda osik hulaima nokopma

os siosik li tirsaha li lotu uwa wolo os mashi apsham apshamhik li mba nahi, ma ol Jisasin hishiowenda ambu ondo nga ma ol akri Jisasin wavu lihik owenda nga li talihi li misihi karem mbakwa lir, ♦Tondo ambarambasi mbandal mo?

♦ Karem mbakwa lir. ²⁴ Hako os jir amber hom Masikome Avui Wasilakahi or sauhawak mashi orhin profet hom ji sawe nahi, ma ol Jisasin hishindiyananda ambu ondo nga ma ol akri Jisasin wavu lihik owenda nga li talihi li misinak, wavu lihin si jihi mbele mbele kava os li undan kormbak mukukwa sir. Uhu ♦Jir kavakavan unda ma jir, ♦ karem lirin mukukwa sir. ²⁵ Unak mbele

mbele amber sunguwavu lihik wanyiwanda avak kormbak li talanak li heyekwa lir. Uhu li ajehe

kumbambongon li huvuhu li maruknyaha Avui Wasilakan lotu ukwa lir. Uhu karem mbakwa lir, **◆**Omendinga sir, Avui Wasilaka ormu jihi nindik linduwa, **◆** karem mbakwa lir.

Os ji lotu unda nombon ji halanak wornak si naka

²⁶ Uwa osik Jisasin hishindiyananda ma jirin, os ji tirsaha ji lotu uwa wolo mberem jivai uku? Jir amber hom lerawu nga nanda jir. Halanak lal hukwan li koronak, lal Avui Wasilakahi mashin li saweka. Lal mbele mbele Avui Wasilaka sauhanda mashin li sawenak lal mashi apsham apshamhik Avui Wasilakan li sawenak lal mashi apsham apshamhik li mbawa mashi oson li tormbleka. Mbele mbele lerawu os ji lawa oso ji halanak siosin kwambuk si jelyaka. ²⁷ Os jihi lal mashi apsham apshamhik li mbaku nahi, wa ma frijip mo nalmingrip nom erem li mbaka. Avak lir amber hom nakremkop li mbawa hala. Lar mbanak lar mashi oson or tormbleka. Ushinak lar nga orvai mbaka. ²⁸ Hako os mashi apsham apshamhik li mbawan tormblenda ma orok or liwa ambu, wa mashi apsham apshamhik sios orok li mbawan li hala, men mayam er li lika. Aka lihi lihik li lihi mashi apsham apshamhik Avui Wasilakan livai saweka.

²⁹ Hako mashi Avui Wasilakahin profet hom sawenda nombo nga erem. Ma frijip mo nalmingrip nom li sawenak ma amber men li lihi os li sawewa sawewan li oweioweihyehe li toloka. ³⁰ Hako os ma lar mashi Avui Wasilakahin profet hom or sawenak ma anandi or

orok liwa man Avui Wasilaka or sauha nahi, wa ma or mas sawewa ma oto or halashinak ma or Avui Wasilaka kuma nor sauhawa ma oto or nga saweka. ³¹ Eremhi nombo orok jir amber hom Avui Wasilaka sauhanda mashin ji saweka. Unak ma amber li hishiyarihi kwambuk li sika. ³² Mashi Avui Wasilakahin profet hom sawenda ma ondo mbeek amber nakremkop sawenda ambu lir. Lar sawe nor halashiwak hovok lar sawenda ri. Mbeek anatarinda ambu lir. Os li anadari li sawe nahi, wa mberem livai misiku? Wahau. ³³ Avui Wasilaka lerawu orhin or lawa mbeek ma or hishakashanda hom landa ambu ri. Or armek wornakop er landa ri. Or namtarmba namtarmbak li mbanak mashi os li mbawan li misikmbaha hishinda ri. Or mbeek ma amber li mbanak os li mbawan li hishakmbaha hishinda ambu ri.

³⁴ Os siosik ji lotu ukwak ji tirsawa wolo nokove jir maimbawa hala, mayam er ji lika. Nir ma Avui Wasilakahi siosik ni tirsaha ni lotu unda ma nir nombo oso nom ni tiyanda ona. Nokove jir mbeek siosik ji maimbakwak nanda ambu sir. Os mashi Moseshi sawenda hom jir men hula jihi siyok ji sika. ³⁵ Os mbele las yawur ji yarikwak ji hishi nahi, wa aka jihik ji ihi hula jihin jivai silika. Hako os siosik ji tirsawa wolo, os mashi lal ji mba nahi, oso mbeek jivik nakwa ambu sir.

³⁶ Jir mberem ji hishindu? Avui Wasilakahi mashi masmas jihik si nashihikop kuma yanga anandik si ihinda, karem jimu hishindu? Wahau. Mo mashi oso jirndonom ji misihinda, karem jimu hishindu? Wahau. ³⁷ Os ji mba, ♦Mashi Avui

Wasilakahin profet hom ni sawekmbaha presenin nirin or hari sir, ♦ karem ji mba nahi mo, os ji mba, ♦ Masikome Avui Wasilakahi presen orhin nirin or hari sir, ♦ karem ji hishi nahi, mashi kas a kayewa kason ji heyehe karem ji mbaka, ♦ Pol or mbawa mashi oso Wasilakahi mashi sira, ♦ karem ji mbaka. ³⁸ Hako os mashi kason ji tiya nahi ambu, jir mbeek mashi Avui Wasilakahin sawenda ma ambu jir. ³⁹ Karem nawa osik Jisasin hishindiyaanda ma jirin, jir avak ermba ermbak Avui Wasilakan ji silinak presen os mashi orhin profet hom sawekwan jirin or haka. Uhu ma ol mashi apsham apshamhik Avui Wasilakan sawenda ma ondon ji pantlewa hala. ⁴⁰ Hako os ji lotu unda nombon halashinak wornak krahaker si naka.

15

Krais or haha indik or usahari

¹ Jisasin hishindiyaanda ma jirin, mashi jivi Jisashi os jirin a sawerik ji misindan indik a sawenak ji misikmba namu mbanduwa. Mashi jivi oso angop ji toltangrihi os jimu kwambuk sinduwa. ² Os mashi jivi oso a sawerik ji misindan er ji toltangri nahi, nombo orok Wasilaka jirin jivinakwa ri. Mberem ushiwak? Mashi os ji toltangrinda oso omendinga sira. ³ Mainkwambu mende kas jirin a saweri karem. Krais kavakava os ni undan or yoko ermbekmbaha hari ri. Os jekamba Avui Wasilakahik li kayehendari hom. An angop a misihi na tiyandari osik kas amu

kayenduwa. ⁴ Mawak li oweshirik niri frijip fri ishirik indik usahari ri, os jekamba Avui Wasilakahik li kayehendari hom. ⁵ Os or usahari wolo mas Pitahik or talarik or heyeri ri. Ushihikop aposel orhi 12-pela ondo lihik or talarik lir amber er nga li heyeri ri. ⁶ Uhu orin hishindiya ma lihik or talarik er nga li heyeri ri. Ma ondo 500-in tikrihi musha mendek nari lir. Lir oro wolokop oro orok li heyeri ri. Uhu lihi lal angop hari lir. Hako mamatar olmu linduwa. ⁷ Ushihi Jemshik or talarik or heyeri ri. Uhu aposel lihik or talarik lir amber li heyeri ri. ⁸ Ushihikop kumasi mende anhik or talarik a heyeri ri. An ma jivi ambu nir. Unda oso an nijava anhi si wakuri wolok si na namber si wari jikisi hom a nari nir. ⁹ An Avui Wasilakahi siosin kavak a nandari nir. Uri osik an men aposel ondohi siyok sinda hom a nari nir, mbeek anin aposelik li ushandahik a nari ambu nir. ¹⁰ Hako Avui Wasilaka anin or jivinashihindak ter os amu aposelik nanduwa. Os anin or jivinashihinda oso mbeek a halashirik men er nari ambu sir. Kwambu mendek lerawu oson a landa nir. Uhu lerawu oson a funtlehavantle mendehe na landa nombo orok aposel ondo amber a tikrinda nir. Hako mbeek anhinjik lerawu oson a landa ambu nir. Avui Wasilaka anin or jivinaha kwambu orhin anin or hashihindak lerawu oson a landa nir. ¹¹ Mashi os a sawenda nga mashi os aposel anandi ondo li sawenda nga mbeek apsham nanda ambu sir. Mashi namtas os Jisas or haha indik or

15:3: Ais 53:5-12 **15:4:** Mt 12:40; Ap 2:24-32 **15:5:** Mt 28:16-17; Lk 24:34 **15:7:** Lk 24:50 **15:8:** Ap 9:3-6 **15:9:** Ef 3:8; 1 Ti 1:15 **15:10:** 2 Ko 11:23

usahanda nom ni sawenda nir. Uhunda mashi os jimbu misindiyanduwa.

Kumak ma ol hahanda indik usahakwa lir

¹² Nir Kraisi or hariki Avui Wasilaka mbariki indiki or usahandari mashini ni sawenda nir. Hako mberem ushiwak jiji nindiki lal karem li mbandu, ♦Ma ol hahanda indiki usahakwa ambu lir, ♦karem li mbandu? ¹³ Os jiji mba, ♦Ma ol hahanda indiki usahakwa ambu lir. ♦Karem jiji mba nahi, erem Kraisi mbanda jiri, ♦Avui Wasilaka mbeeki Kraisi or mbariki indiki usahari ambu ri, ♦karem Kraisi mbanda jiri. ¹⁴ Hako, os Avui Wasilaka Kraisi or mbariki indiki or usahanda ambukopi, wa mashi os ni sawenda oso maintarmben ni sawenda sir. Unak os orini jiji hishindiyananda nombo oso nga mbeeki mbele las orok talakwa ambu sir, wahau. ¹⁵ Os ma ol hahanda indiki li usahakuna ambu nahi, wa nir Avui Wasilakan ni mbafirimbanda ma nir. Mberem ushiwak? Mashi os ni sawenda oso Avui Wasilaka or mbariki Kraisi indiki or usahari mashini ni sawenda ona. ¹⁶ Os Avui Wasilaka ma ol hahandan or mbanak indiki li usahakuna ambu nahi, wa karem ni mbaka, ♦Avui Wasilaka mbeeki Kraisi or mbariki indiki usahari ambu ri. ♦¹⁷ Os Kraisi indiki or mbariki or usahanda ambukopi, Kraisi jiji hishindiyananda nombo oso er nga jirin jelyakwa ambu sir. Unak kavakava os jiji unda er nakwa sir. ¹⁸ Unak ma ol Kraisi hishiowehe angopi hahanda ondo mbeeki indiki usahakwa ambu lir, wahau. Uhu lir nga mendek er nakwa lir. ¹⁹ Os ni mba, ♦Os misambi torok ni liwa wolokopi Kraisi ormu nirin jelyanduwa, hako os ni hawa wolo or mbeeki nirin jelyakwa ambu ri. ♦Karem ni mba nahi, hulaima nokopma

nirin li heyehere karem mbakwa lir, **◆**Semben li mbafirimbashihindak jimu tiyanduwa, **◆** karem li mbaha nirin okolekwa lir.

²⁰ Hako erem nembes. Krais or harik Avui Wasilaka or mbarik angop indik usahari ri. Or masmas ma ol mas hahandarin or tikrihi maifuk usahari ri, os akwa mama nowek li sahanda hom.

²¹ Adam angop kavakavan or uri nombo orok hari ri. Uhunda hom nir ma amber kavakavan ni unda osik ni harakokwa nir. Hako Jisas or haha nor usahanda nombo orok orin hishindiya ma nir ni haha or usahanda hom indik ni usaha ermbe ermbe jip ni likwa nir. ²² Adam

hahanda hom ma amber kavakavan li unda osik harakokwa lir. Hako Kraishi krahak sinda ondo indik li usaha ermbe ermbe likwa lir. ²³ Krais angop maifuk usahari ri. Unda osik indik or tawa wolo nir orin ni hishiowenda osik nir amber hom indik ni usahakwa nir. ²⁴ Oro

wolok mbele mbele amber mendek li nanak Krais malakamak or naha wutari orhi ol malakama misambik fehe nga wasi ondo nga or mbanak avak kavak nakwa lir. Ushihikop kwambu os man or arangoshinak li likwan Avui Wasilakahi tavak indik or halakwa sir. ²⁵ Mberem ushiwak? Krais malakamak or naha lihi wutari orhi ondon kavak or nashihikop kwambu oson indik Avui Wasilakahi tavak orvai ha, karem or mbahandari osa. Unda osik kwambu oson indik Avui Wasilakahi tavak halakwa ri. ²⁶ Simbalesik wutari ondon kavak or naha man uwak li handa oso nga or mbanak mendek nakwa sir. ²⁷ Jekamba Avui

Wasilakahik karem li kayehendari sir, **◆**Avui

15:21: Ro 5:12 **15:23:** 1 Te 4:16; Rev 20:5 **15:25:** Mt 22:44

15:26: Rev 20:14

Wasilaka kwambu orhin Kraisin or hashirik mbele mbele amber hom orhi siyokop siri lir. ²⁸ Mashi kaso karem mbanda sir. Mbele mbele amber ondo Avui Wasilaka angop Kraishi siyok or owenda lir. Hako or mbeek Kraishi siyok sinda ambu ri. ²⁸ Kumak os mbele mbele amber Kraishi siyok li sikwa wolo or nga orhinjik Avui Wasilakahi siyok sikwa ri. Avui Wasilaka oto mas mbele mbele amber hom jikisi orhi or arangokmbaha kwambu orhin orin hari ri. Unda osik kumak Avui Wasilaka or hausishinak jikisi orhi oto orhi siyok sikwa ri.

²⁹ Jir Korinik fehe lal karem mbanda lir. Lal fak layi namber li hashihindak ol lihi yawa lal fak li layiwa ol mas handarin li jelya, karem mbaha fak layinda lir. Undanak ma amber indik li usahakwa wolo avak li usahaka. Karem li hisihi fak layinda lir. Hako os ma ol hahanda indik li usaha nahi ambu, ma ol lirin jelyakurik fak layinda ma ondo, wa sembe fak layinda lir. ³⁰ Os ma ol hahanda indik li usahakwa ambukop nir mbeek yanga yangak ni yaha mashi oson ni sawewak nirin kavak nawa ambu lir.

³¹ Jiasin hishindiyaanda ma jirin, nir amber hom Krai Jisashik ni sinda osik jirin a rupshi mendenda nir. Omendingak jirin amu sawenduwa. Ermba ermbak men a hakwa nom a nanda nir. Unda osik omendingak karem jirin amu sawenduwa. ³² Lerawu roson anhinjik a hisihi na law, karem jimu hishindu? Wahau te. An mbeek anhinjik a hisihi Efesusik fehe ma kava ondo nga ni sihi anantleri ambu nir, wahau. Ma lal ma ol hahanda indik li usahakwa

ambu, karem hishinda ma ondo karem mbanda lir, ♦Ni hawa oso indik ni usahakwa osik mo,♦ karem li mbaha hiyawun li uhu aha uku kava nga li aha ambarambasinda lir. ³³ Uwa osik avak ji halashinak ol erem mbanda ma jirin li haimba handambawa hala. Angop ji heyenda sir. Os ma kava ondo nga ji ya nahi, avak nombo jivi os ji tiyanda oso li tolmbraharoshinak apsham ikwa jir. ³⁴ Ambarambasinda wavuk ji hishiwa hala. Hishiyarinda wavuk ji hishika. Uhu kavakavan ji undan ji hala. Ji hishi. Lal jiji mbeek Avui Wasilakan yawur hishiyarindaambu jir. Halanak karem a saweshinak ji humblaraha yawur jivai hishi, karem mbaha os amu mbanduwa.

Maome os indik usahakwa apsham indingak nakwa sir

³⁵ Lal jiji karem silinda lir, ♦Ma ol handa mberem livai usahaku? Unak maome lihi mberem sivai naku?♦ ³⁶ Lawe ol erem ambasihi mbandu? Pajen ji heyeka. Ji kumbajiyishiwak si tungua rasaha akwa ome nga si nawak araje kavak nanda sir. ³⁷ Akwa ol ji landa araje kavak nanda lir. Hako akwa ome ol kuma ji sanda ondo apsham nanda lir. ³⁸ Avui Wasilaka wavu orhikop or hishihi or uhundak mi ama nga akumbaje ondo nga li tungua rasaha akwa ome lihi apsham apsham nanda lir. ³⁹ Unda hom mbele mbele amber maome lihi apsham apshambak nanda lir. Mahi maome apsham, maome fleavihi apsham, maome foomehi apsham, karem nahanda lir. ⁴⁰ Maome hevenik fehe nga maome

misambik fehe nga apsham nanda vri. Maome misambik fehe armek nanda sir. Hako mbeek maome hevenik fehe arme mendek si nanda hom nanda ambu sir. ⁴¹ Ta os or jiwa apsham haranda sir. Niyaka os si uwa apsham unda sir. Tashingraha os li uharawa apsham nanda sir. Tashingraha namtarmba namtarmba os li uharanda lihi apshamba apshambak uharanda lir.

⁴² Unda hom os ni haha indik ni usahakwa erem nakwa sir. Maome os ni wakor owewa kuvayikwa sir. Hako maome os indik usahakwa mbeek indik hakwa ambu sir, ermbak er nakwa sir. ⁴³ Maome os ni wakor owewa kuvayikwa sir. Hako maome os indik usahakwa jivi mendek er nakwa sir. Maome os ni wakor owewa kwambu nga nanda ambu sir. Hako maome os indik usahakwa kwambu nga er nakwa sir. ⁴⁴ Maome misambik fehe nga maome hevenik fehe nga nanda vri. Uhunda osik maome os ni wakor owewa misambik fehe sir. Hako maome os indik ni usahakwa hevenik fehe sir. ⁴⁵ Avui Wasilakahi jekambak karem li kayehendari sir, ♦ Adam or maifuk nari oto Avui Wasilaka or ushirik mak or naha liri ri. ♦ Hako Adam or kumasik talari oto Masikomek or naha ermba ermbak lindan man handa ri. Oto Krais oria. ⁴⁶ Masikome or ermba ermbak lindan handa oto mbeek maifuk talari ambu ri. Misambik fehe maome masmas nari sir. Ushihikop kuma Masikomehi maome talari sir. ⁴⁷ Adam or maifuk nari oto Avui Wasilaka misamjeren or laha or uri ri. Hako Adam or kuma talari oto hevenik fehe ri. ⁴⁸ Uwa osik ter ni liwa misambik fehe ma oto hom nimu nanduwa.

Hako kumak avak ma or hevenik fehe hom ni nakwa nir. ⁴⁹ Ter misambik fehe ma oto hom nimu nanduwa. Hako kumak avak hevenik fehe ma oto hom ni nakwa nir.

⁵⁰ Jisasin hishindiyaanda ma jirin, omendingak jirin amu sawenduwa. Maome nihi misambik fehe kuvayihi mendek nakwa sir. Hako mbele mbele Avui Wasilakahi yangak fehe mbeek mendek nakwa ambu lir. Ermbak er nakwa lir. Uwa osik ma misambi torok fehe mbeek Avui Wasilakahi yangak li ilayihi mbele mbele jivi hevenik fehen lakwa ambu lir. ⁵¹ Ji misika. Shiwanyi mashi las jirin kormbak amu sawekuwa. Nihi lal mbeek ni hakwa ambu nir. Hako Avui Wasilaka or mbanak nir amber maome nihi simbalesik si tormblehe apsham indingak nakwa sir.

⁵² Os erem ni nakwa oso os fiwa yervlen li ufunawa wolo lewas erem ni nakwa nir. Fiwan li ufunanak ma ol hahanda indik li usaha maome os ermba ermbak si nanda nga nakwa lir. Unak ma nir ha namber liwa, maome nihi simbalesik si tormblehe maome os ermba ermbak nanda nga ni nakwa nir. ⁵³ Maome os haha kuvayikunda si tormblehe ermba ermbak linda maomek nakwa sir. ⁵⁴ Ome sira. Kuvayikunda maome oso si tormblehe ermba ermbak linda maomek si naha jipjip er likwa sir. Erem si nanak mashi os jekamba Avui Wasilakahik li kayehendari oso omek nakwa sir. Mashi oso karem,

◆ Avui Wasilaka or mbawak ma li haha li inda nombo oso osmu mendek nanduwa. ◆ *Ai-saia 25:8*

⁵⁵ Uhu mashi las karem,

◆ Os man uwak li handa kwambu sihi angop mendek nawa sir. Ma li haha li inda nombo oso angop mendek nawa sir. ◆ *Hosea 13:14*

⁵⁶ Kavakava os ma unda oso si uwak ma olmu handuwa. Mashi Moseshi kavakava os ma undan korbak sawe mukunda sir. ⁵⁷ Jisas Krai Wasilaka nihi miandok or hahanda nombo orok Avui Wasilaka nirin kwambun or hashihindak kavakava os si uwak ni handa oson ni tukruhu kwambuk nimu sinduwa. Unda osik Avui Wasilakan armesarmek nimu mbanduwa. ⁵⁸ Uwa osik Jiasin hishindiyaanda ma jirin, kwambuk ji sitambanaka. Ji halsihalasiwa hala. Angop ji hishinda sir. Wasilakahi lerawu hava ji lawa oso mbeek lerawu semben ji lawa ambu sir. Uwa osik kwambuk ji sitambanaha lerawu Wasilakahin yawur armek ji laka.

16

Pol ya ol Jerusalemik linda erndakava ondon li hakmbaha li ewendirsarin or mbari

¹ Ter ya ol ji owendirsaha Avui Wasilakahi ma ol Jerusalemik lindan ji hakwak ji mbawan amu sawekuwa. Nombo os yan owendirsanda oso angop sios ol provins Galesiak nandan a mukuri sir. Unda osik jir nga erem ji uka. ² Nombo os ji ukwa karem. Sande Sande wolo jir namtarmba namtarmbak ya ol ji landa lal apsham ji oweka. Ya mushak landa ma mushak li oweka. Ya awar landa ma awar li oweka. Undanak os jihik a rawa wolo ya ondon men ji tirsaha ji haka. Os Sande Sande ermbak erem ya lal ji owena ambu nahi,

os a rawa wolo avak toltapsakwa jir. ³ Os jihik a tawa wolo ma lal ji kamaka. Unak jekamba las a kayeshinak ya ondo er nga li laha Jerusalemik li ika. ⁴ Hako os lir nga na ikwa am jivik si na nahi, avak lir nga ni ikwa nir.

Pol Korinik linda ondon or heyekurik or mbari

⁵ Ma ol Provins Masedoniak linda ondon a i heyeshikop kuma jirin a ra heyekwa nir. ⁶ Uhu jir nga yanga jihik a likwak amu hishinduwa. Jir nga nambe mendek a linak nijiranda wolo mendek nakundas mbe? Jir nga na lihi yanga anandik a ikuna wolo, anin ji jelyashinak a ika.

⁷ Os jihik a tawa wolo jir nga nambek a likwak a hishiwa nir, os Wasilaka erem or mba nahin. Mbeek men jihik a ra yantleshihi indik a rakwak a hishiwa ambu nir. ⁸ Hako yanga Efesus torok a linak Pentikos^{16:8} wolo mendek si nashinakop jihik a takwa nir. ⁹ Mberem ushiwak? Efesus torok Avui Wasilaka ma mushak angop or urik Jisasin hishindiyanda mak li nahanda osik torok er a lihi lirin amu jelyanduwa. Hako ma musha mende nirin wutarik olmu ewenduwa. ¹⁰ Os Timoti jihik or iwa wolo, wa orin ji jelyashinak jip or waphimbijihika. Mberem ushiwak? Or lerawu Wasilakahin landa ma ri, os an landa hom. ¹¹ Las avak jihi lal orin kavak li unda ngashi. Os jirin or halaha indik anhi or takuna wolo, orin ji jelyashinak waphimbiji orhi nga or

16:5: Ap 19:21 **16:6:** Ro 15:24 **16:8** **16:8:** Pentikos oso mainome sihi ◆niri 50◆ sir. Hiyawu wasilaka Pasovan li urakoshirik niri 50 am li ishirik hiyawu Pentikos oson li tolori sir.

16:9: Ap 19:8-10; 2 Ko 2:12 **16:10:** 1 Ko 4:17

taka. Os Jiasin hishindiyaanda ma jiji lal or nga li tanak a heyekwan amu rupshinduwa.

¹² Apolos nir nga nakrem Jiasin hishindiyaanda ma ri. An kwambuk orin a mbashinak ma ol Jiasin hishindiyaanda ma lal nga jirin li i heye, karem a mbawa nir. Hako or mbeek or ikwa kas nga hishiwa ambu ri. Men am or li ihi or ikunak or hishi nahi, avak ikwa ri.

Wesambasa mashin or hari

¹³ Ji auheyehe sika. Uhu Jiasin jiji hishindiyaanda nombo orok kwambu mendek er jiji sika. Avak jiji ajewa hala, kwambu mendek er jiji sitambanaka. ¹⁴ Uhu Avui Wasilakan wapnuku jihik jiji owehe ma amber hom wapnuku jihik er nga jiji oweka. Erem jiji uhu nombo os jiji tiyanda hom er jiji tiyaka. ¹⁵ Jiasin hishindiyaanda ma jirin, jiji hishika. Stefanas nga ma ol or nga nakrem linda ma ondo lir provins Akaiak maifu mendek Jiasin hishiowenda ma lir. Uhu lihinjik lerawu havan li laha Jiasin hishindiyaanda man jelyanda lir. ¹⁶ Uwa osik jirin amu sawekuwa, jiri avak ol erem nanda ma mashi lihin jiji misindiyaka. Uhu ma ol lirin jelyaha lerawun nakrem landa ondo nga mashi lihin jiji misindiyaka. ¹⁷ Stefanas, Fortunatus, Akaiikus lir anin li ra heyerik warje mende nga na rupshiri nir. Mberem ushirik? Jiri amber a heyekuri hom lirin a heyehe wavu anhi jivi mendek osmu nara. ¹⁸ Anin li jelyashirik wavu anhi jivik si narik wavu jiji nga osmu jivik nara. Uwa osik indik jihik li iwa wolo lirin jiji rupshihi armek jiji uka. ¹⁹ Sios ol provins Esiak

nanda olmu jirin wesambasan handuwa. Akwila fre Prisila nga ma ol frihi akak tirsaha lotu unda ondo nga olmu wesambasa lihin jirin handuwa. Lir nga jir nga nakrem Wasilakan ji hishiowenda osik wawu lihi mende nga wesambasan jirin olmu handuwa. ²⁰ Jiasin hishindiyananda ma ol nir nga nakrem linda ondo amber hom olmu jirin wesambasan handuwa. Jir amber hom ji anamakshitakshihi ji anavatoloka. ²¹ An Pol, tava anhik wesambasa mashi kason jirnjik amu kayenduwa. ²² Os ma lar Wasilakan wapnuku orhik or owekwak or hishina ambu nahi, wa ma oto avak kavak nakwa ri. Wasilaka anhi, mir taka. ²³ Jirnjik Avui Wasilakan a sawenak waprupshi Wasilaka Jisashi jihik si naka. ²⁴ Krai Jiasin nakrem ni hishindiyananda osik jir amber hom wapnuku anhik amu owenduwa. Omendinga sira. Ambehoma.

Mashi Avui Wasilakahi
The New Testament in the Mende Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Mende long Niugini

Copyright © 2005 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Mende

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-01-20

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

fb64f048-1609-51b3-bdee-648d1b3723fe